

Hva er EEC?

- Folkebevegelsen -

Kontaktutvalget ved Universitetet i Oslo
1971

Denne artikkelsamlinga er blitt til under et redaksjonskollektiv nedsatt av Kontaktutvalget for Folkebevegelsen mot norsk medlemskap i Fellesmarkedet ved Universitetet i Oslo.

Selv om både redaksjonsmedlemmer og bidragsytere går mot medlemskap i EEC, har vi lagt vekt på å behandle de viktigste felter av problematikken rundt et eventuelt norsk medlemskap på en saklig forsvarlig måte. Samtidig har vi villet gi en presentasjon av de politiske grupperinger blant studentene som slutter opp om Folkebevegelsen mot norsk medlemskap i EEC.

De enkelte artiklene i samlinga står for bidragsyterens egen regning, men bidragsyterne er alle representative for den politiske organisasjon hver enkelt står tilsluttet.

For å unngå for mye overlapping har vi delt problemfeltet i forskjellige sektorer, f.eks. landbruk, fiske, o.s.v. og gitt de politiske grupperinger i oppdrag å "dekke" en eller to bestemte sektorer hver. Når altså f.eks. Studentvenstrelaget bidrar med en artikkel om EEC og u-land, betyr ikke det at SVL ikke også har meninger om resten av EEC-problematikken.

Artikkelsamlinga er forsynt med stikkord i marginen for oversiktens skyld, samt ei stikkordliste bak i heftet der stikkordene er ordnet i grupper etter ei alfabetisk ordnet emneliste. På denne måten håper vi at heftet skal kunne brukes som ei handbok og ei argumentsamling. Stikkordlista angir hvor i boka et spesielt emne behandles.

Til slutt vil vi uttrykke vårt håp om at boka kan være ei informativ motvekt mot den nesten enstemmige pro-holdning til norsk medlemskap i EEC som kommer til uttrykk i våre massemedia og offentlig publiserte dokumenter.

Redaksjonskollektivet

REDAKSJONSKOLLEKTIV:

Gunnar Sæther, Senterpartiets studentlag
Torstein Engelskjøn, Universitetet Kommunistisk Ungdom
Ivar Evensmo, Universitetet Sosialistisk Folkeparti
Odd Sverre Høve, Kristelig Folkepartis Ungdoms studentlag
Torres Sande, Studentvenstrelaget
Bjørn Brochmann, Arbeiderpartiets studentlag
Asbjørn Tryggestad, Studentmållaget
Svein Johansen, Marxistiske Arbeidsgrupper

TEKNISK REDAKSJON OG LAYOUT

T. Engelskjøn -- S. Johansen

Hva er EEC?

- Folkebevegelsen -
Kontaktutvalget ved Universitetet i Oslo
1971

Innhold

1. Argumenter for EEC — som ikke holder
Egil Morland, Finn J. Sæle og Odd Sverre Hove, Kristelig Folkepartis ungdoms studentlag s. 3
2. EEC og demokratiet
Ivar Molde, Kristelig Folkepartis Ungdoms studentlag s. 8
3. EEC — kapitalismens slagmark
Torstein Engelskjøn, Universitetet Kommunistisk Ungdom s. 16
4. Hva er EEC?
Dag Seierstad, Universitetet Sosialistisk Folkeparti s. 20
5. Hva koster det å stå utenfor?
Bjørn Brochmann, Arbeiderpartiets studentlag s. 32
6. Norsk landbruk idag, og følgene av norsk medlemskap i EEC
Liv Borgen, Senterpartiets studentlag s. 38
7. Fiskeriene og EEC
Odd Handegård, Universitetet Sosialistisk Folkeparti s. 44
8. Målrørsla og fellesmarknaden
Ola Svein Stugu, Studentmållaget s. 51
9. EEC-samarbeidet og utviklingslandene
Helge Hveem, Studentvenstrelaget s. 53

Argumenter for EEC - som ikke holder

Egil Morland, Finn J. Sæle og Odd Sverre Hove

(Kristelig Folkepartis Ungdoms Studentlag)

På et landskurs som Kristelig Folkepartis Ungdom arrangerte på Bolkesjø høsten 1969 arbeidet en gruppe med følgende emne: "Bør Norge slutte seg til EEC? Legg frem momenter for og imot."

I denne artikkelen vil vi ta for oss de seks argumentene som gruppen mente talte for norsk medlemskap i EEC. Hensikten er å undersøke om argumentene holder. Men først må vi bestemme hvilke krav vi vil stille til et argument for å kunne akseptere det.

Aller først må vi da gjøre det helt klart at vi selvsagt ikke kan stille større krav til et argument for EEC enn til et argument mot EEC. Det er ofte lett å falle i den grøften å stille større krav til motpartens argument enn til sine egne.

For det andre må vi kreve av et argument at det må være noenlunde presist formulert. Det må gå klart frem hva det tales om. Saksforhold som man vil bygge på må det redegjøres grundig for.

Det tredje kravet vi vil stille er at argumentet må være holdbart. Med andre ord: Inneholder det sanne og riktige opplysninger om virkeligheten?

Endelig må vi også spørre om argumentet betrakter virkeligheten i et akseptabelt perspektiv. Det er altså ikke nok bare å stille opp argumenter for og imot og så telle for å finne ut hvilken side som har flest. Denne kvantitative summeringsmåten leder oss som oftest på villspor. Det er nemlig alltid mulig å fortsette nesten i det uendelige med å stille opp argumenter for og imot. Nei, vi blir nødt til å bestemme oss for hvilke argumenter vi finner viktigst, og hvilke som bare kommer i annen og tredje rekke.

Noen kaller dette fjerde kravet til argumentene et spørsmål etter deres relevans. Andre snakker om beviskraft; har argumentet beviskraft? Vi har valgt betegnelsen perspektiv. Og vi stiller spørsmålet: Ser argumentet virkeligheten i et akseptabelt perspektiv?

Svaret på dette siste spørsmålet er mer enn de andre tre kravene avhengig av politisk grunnsyn og ideologi. I denne artikkelen vil vi legge Kristelig Folkepartis Ungdoms ideologi til grunn. Egentlig burde vi kanskje ha innledet med å gjøre rede for hva den går ut på. Men vi har ikke plass til det her. Hva den betyr i praksis, håper vi går frem lenger bak i artikkelen.

Viktigere i denne sammenhengen er det at vi gjerne samtidig vil presentere en metode, som vi tror kan hjelpe Dem til å skjære gjennom overfladisk politisk propaganda – inn til de politiske realitetene. Vi anbefaler Dem å bruke metoden ut fra Deres eget politiske grunnsyn. De kan jo prøve den på ett eller flere av bidragene i denne publikasjonen....?

* * *

Krav til argumentene

Presisjon

Holdbarhet

Perspektiv

Freds-argumentet uakseptabelt

Det første argumentet gruppen mente talte for EEC lyder slik i referatet: "Samarbeidet på det økonomiske område gjør en krig innenfor EEC-området lite sannsynlig." La oss kalle dette argumentet "fredsargumentet".

La oss starte opp med å minne om emnet. Utgangsspørsmålet vårt lød: "Bør Norge slutte seg til EEC?" Vi spurte altså ikke: "Bør Tyskland eller Frankrike være med i EEC?"

Vi tror det er viktig å være klar over dette når vi skal finne ut hvilket perspektiv argumentet opererer med. Det er jo en meget utbredt oppfatning at EEC-fellesskapet bidrar til å hindre krig mellom de to arvefiendene Tyskland og Frankrike. Men hvis vi skulle akseptere det perspektivet argumentet anlegger, måtte vi først gå med på at Norge innenfor EEC vil ha en fredsskappende effekt. Med andre ord: Vil Norge utenfor EEC kunne tenkes å ville gå til krig mot EEC-landene? Eller vil EEC-landene kunne tenkes å gå til krig mot Norge, hvis vi står utenfor?

Vår oppfatning av virkeligheten sier oss at dette er svært lite sannsynlig. Derfor kan vi ikke tilkjenne fredsargumentet beviskraft. Det bygger på et uakseptabelt perspektiv.

Vi vil også peke på en annen mulig overveielse i tilknytning til fredsargumentet. Det blir i dag mer og mer vanlig å tale om et "utvidet voldsbegrep". Konsekvensen av denne tenkemåten må bli et "innskrenket fredsbegrep". Fred er ikke bare fravær av krig, men også fravær av all "institusjonalisert" vold. Annensteds i denne publikasjonen behandles EECs forhold til u-landene. Etter å ha lest det bidraget, bør De absolutt overveie om ikke fredsargumentet egentlig burde ha gått ut på at EEC slett ikke er så fredelig av seg.....

* * *

Buffersoneargumentet upresist

Bolkesjø-gruppens neste argument "for tilslutning" har vi valgt å kalle "buffersoneargumentet". Det lyder i referatet slik: "Et økonomisk samlet Vest-Europa vil utgjøre en buffersone mellom de to supermaktene USA og Sovjet."

Her har vi igjen et argument som kan overveies ut fra perspektiv-overveielser: Er Norge en bedre buffersone i enn utenfor EEC? Kan det ikke tvert imot tenkes at Sovjet ser på Norge i et EEC hvor Tyskland dominerer, som en adskillig mer utilfredsstillende løsning enn den vi har i dag?

Dessuten kan vi stille spørsmålet: Hva er hensikten med denne nye buffersonen? Hvordan kan vi vite at den er mer tilfredsstillende, sikkerhetspolitisk sett, enn den ordning som rår i dag? På hvilken måte og i hvilken henseende vil en slik buffersone være verdifull? Og hva ved EECs oppbygning gjør EEC spesielt til en buffersone?

Så lenge slike spørsmål ikke er besvart, må det ses at argumentet har for lavt presisjonsnivå til å kunne taes hensyn til.

* * *

"Hver for seg vil Europas små nasjoner etter hvert bli oppslukt av en av de to supermaktene, hvis de står utenfor fellesskapet?" heter det i gruppens tredje argument. Vi må innrømme at vi har hatt vansker med å finne et passende navn på dette argumentet. Men vi har stanset med følgende: "Argumentet om oppslukning".

Dermed har vi nemlig festet oppmerksomheten ved et uttrykk ("oppslukt") som vi mener det er avgjørende nødvendig å finne meningen med. Johan Nordal Brun synger for eksempel i en salme: "Døden oppslukt er til seier, vi den kjøpte frihet eier." Men vi tviler på at gruppen bruker ordet på samme måten som vår ærverdige gamle biskop. Hos ham betyr vel ordet nærmest "fjerne", "utradere", "oppheve". Gruppen kan vel ikke godt ha ment at de små nasjonene vil bli fjernet, opphevet, utradert, dersom de står utenfor EEC?

Hvis den mente det, burde vel dessuten løsningen ikke være å finne i å melde Norge inn i EEC. For i EEC er jo nettopp meningen den at små nasjoner skal gå opp i et større fellesskap, hvor adskillig av den gamle suvereniteten blir "fjernet", "opphevet", "utradert".

Etter vår oppfatning er argumentet om "oppslukning" for det første for upresist, og (hvis vi likevel har gjettet den riktige tolkningen av det) for det andre bygger det på et uakseptabelt perspektiv.

* * *

"Argumentet om innflytelse" kan vi kalle det fjerde argumentet fra Bolkesjø-gruppen. Det lyder slik: "Ved å bli deltaker i et større EEC, vil Norge være med i et sterkt økonomisk fellesskap med sjanse til øket innflytelse på utviklingen på flere viktige felt."

For det første er det mye upresist i denne formuleringen: Hvilke "flere viktige felt" tales det om? Det må vi vite for å kunne vurdere argumentets perspektiv. Og hva betyr "sjanse" til øket innflytelse?

For det andre mener vi det her er grunn til å overveie om argumentet bygger på sanne opplysninger om virkeligheten — om det er holdbart. Er det rett at norsk medlemsskap betyr "øket innflytelse på utviklingen"?

Etter vår oppfatning er det mer enn godt nok bevist at det forholder seg stikk motsatt: Norsk medlemsskap betyr redusert "innflytelse på utviklingen". Les for eksempel artikkelen i denne boken om "EEC og demokratiet"! Eller les om EECs virkninger på norsk landbruk og fiske, på distriktspolitikk, på fagbevegelsens forhold, på tendensen til stor økonomisk makt på få hender, o.s.v.!

Vår oppfatning er at nesten uansett hva som menes med de upresiste leddene i "argumentet om innflytelse", så er det usant og uholdbart. Derfor må det avvises.

* * *

Bolkesjø-gruppens nest siste argument tar blant annet opp forureningsproblemet: "Ved deltagelse i EEC vil vi kunne være med på å løse problemer av felles interesse innenfor forureningssektoren, vitenskap og forskning." Vi har valgt navnet "forurenings-argumentet".

I likhet med freds-argumentet som vi behandlet først i denne serien, må vi si om forurensningsargumentet at det bygger på et tvilsomt perspektiv. Er det slik at vi blir nødt til å bli medlem av EEC for å kunne løse disse problemene som argumentet nevner, blant annet forurensningsspørsmålet?

Selvsagt ikke.

Fra EEC-området har vi blant annet fått forurenset sne i Norge. EEC forurenser minst like mye som oss. EEC-ledelsen i Brussel har prinsipielt mulighet til å innføre bestemmelser som hindrer forurensning. Denne muligheten blir verken større eller mindre om Norge kommer inn. Viljen til å innføre slike bestemmelser har hittil ikke skapt det ønskede resultat i EEC. Og heller ikke i Norge. Det er derfor heller ikke grunnlag for å tenke at viljen kunne bli større enten hos oss eller i EEC hvis vi kommer inn. Prinsipielt gjelder dette ikke bare forurensningsspørsmålet, men også de fleste andre tenkelige problemer innenfor "vitenskap og forskning", som argumentet nokså upresist nevner.

Vi kan altså ikke tilkjenne forurensnings-argumentet beviskraft til spørsmålet om Norge bør bli medlem i EEC.

* * *

Økonomi- argumentet — underordnet

Endelig er vi nå kommet til det velkjente "økonomi-argumentet". Bolkesjø-gruppen har ikke akkurat slitt seg ut for å formulere dette sjette argumentet presist. Men siden vi kjenner det i så tallrike versjoner annenstedsfra, får vi heller tilgi noen sleivete formuleringer: "Ved å bli stående utenfor samarbeidet vil Norge bli hengende igjen i den økonomiske utviklingen."

Er dette argumentet holdbart (sant)?

Tre grunner taler for at det ikke er det:

(a) Det samme ble hevdet første gang Norge søkte medlemsskap i EEC for over 8 år siden. Norge har i EFTA klart seg bra likevel. Hvorfor skulle det derfor ikke i fremtiden være mulig å greie det samme innen andre handelsordninger enn EFTA? Vi mener det lar seg gjøre å skape slike ordninger, selv om EEC "oppsluker" en del av det nåværende EFTA.

(b) Lektor Johan I. Holm har i en rekke artikler i dagspressen vist — uten å bli motsagt! — at deler av norsk industri og ikke minst norsk skipsfart etter alt å dømme klarer seg bedre utenfor enn i EEC. Dessuten eksporterer Norge i høy grad råvarer og halvfabrikata til EEC. Tollen på disse varene er ubetydelig. Det er bare ferdigvarene våre som blir rammet av høy toll.

(c) I debatten i 1970 har vi hørt adskillig mindre til økonomi-argumentet enn tidligere. Mer og mer ser det ut til at presumptivt sakkynndige er begynt å tvile på det. Kanskje blir ikke forskjellen så stor? EEC har jo også lovet alle EFTA-land som ikke blir medlemmer visse ordninger.

Vi har likevel ikke med dette påvist at argumentet er uholdbart. Det er visstnok uomtvistelig at enkelte industrier vil få visse fordeler i EEC. La oss (for å strekke oss langt) tenke oss at veksten på bruttonasjonalproduktet vil bli redusert med en halv prosent hvis

Vekst av BNP

vi blir stående utenfor. Sannsynligvis vil prosenten bli enda lavere, men la gå. Vi tenker oss en halv prosent.

La oss så se på perspektivet: Er alle ulempene ved EEC-medlemskap, for eksempel tap av folkevalgt kontroll (demokrati), så vesentlige at vi bør ta dem med for å skaffe oss denne halve prosenten ekstra pr. år?

Ut fra Kristelig Folkepartis Ungdoms grunnsyn må svaret bli avgjort nei. Demokrati, u-landsvennlig handelspolitikk og distriktsutbygging er verdier som avgjort har større vekt enn denne rent økonomiske betraktningen. For oss er det altså helt klart: Økonomiargumentet faller.

* * *

Dermed er vi kommet til det resultatet at fem av seks argumenter er avvist og ett står temmelig ribbet tilbake. Bare ut fra et utrolig snevert industripolitisk og materialistisk syn kan en velge EEC — hvis en ikke har andre argumenter enn de seks vi har behandlet i denne artikkelen.

Men etter vår oppfatning er det avgjort grunn til å stille spørsmålet:

Finnes det overhodet et eneste akseptabelt argument "for tilslutning til EEC"?

Konklusjon

EEC og demokratiet

Ivar Molde

(Kristelig Folkepartis Ungdoms Studentlag)

Demokratiet står i fokus for tida. Alle politiske parti her i landet har interesse av å proklamera sitt positive syn på ein sterkare demokratiseringsprosess på dei ulike samfunnsområde. "Skuledemokrati" er eit aktuelt begrep – utan at det har fått eit presist og eksakt sakleg innhald enno. Det er naturleg, fordi det sjølvstgvt vil ta tid å gjennomføra overgangen frå eit skulesystem bygt på autoritetsprinsippet til ei ordning fundert på prinsippa om medråderett for elevane, interessefelleskap og konstruktivt samarbeid mellom lærar og elev.

I næringslivet står bedriftdemokratiet i sentrum av interessa. Korleis skal den enkelte arbeidar få større innverknad på sin eigen situasjon i arbeidsprosessen, korleis skal ein motverka framandgjering og frustrasjon og i staden skapa grunnlag for større medråderett og reell innverknad?

I forsvarsdebatten har også demokratibegrepet kome sterkare til uttrykk – som ei motvekt mot eit system primært basert på autoritet. Dei vernepliktige må få meir yringsfridom, meir av allment aksepterte sivile demokratiske rettar, blir det hevda. Det kontroversielle går på graden av demokratisering.

Vi har fått ei lov om offentleg forvaltning, som i prinsippet opnar vegen for interesserte privatpersonar, journalistar etc. til dei mange protokollar og dokument som ligg til grunn for politiske vedtak.

Ekspertveldet blir kritisert. I samband med vassdrags- og kraftutbyggingssaker blir det hevda at dei reelle avgjerdene blir tekne av ekspertane. Stortinget fungerer som "sandpåstrøingsorgan". Kvar er demokratiet? Let politikarane ikkje-folkevalde ekspertorgan og utgreiingsgrupper styra den politiske utviklinga, fordi dei ikkje sjølv har konfrontert "byråkratiet" med eksplisitt uttrykte politiske mål for samfunnsutviklinga?

Føremålet med å dra fram desse velkjende eksempla er å gjera merksam på den kjensgjerning at demokratiet blir debattert – og i sterk grad kritisert, fordi det er mangelfullt utbygt – i dagens norske samfunn. Og ein prøver å realisere det på stadig fleire samfunnsområde. Det rår ikkje politisk semje om graden av demokratisering. Men dei aller fleste er samde om at ei utvida demokratisering bør finna stad. Ein får inntrykk av at problemstillinga i mange samanhengar er følgjande: Korleis kan vi best leggja tilhøva til rette for at den einskilde kvinne og mann kan få størst mogeleg innverknad over sin eigen situasjon og si eiga framtid gjennom aktiv deltaking i avgjerdsprossane? Difor debatterer politikarane "nær-demokrati", "demokrati i kvardagen" etc.

Vårt emne er demokrati i relasjon til eit eventuelt norsk med-

lemsskap i EEC. I det følgjande skal eg prøva å analysere maktstrukturen i EEC og koma med ei vurdering av forholdet mellom nasjonale og overnasjonale organ og setja heile problematikken i relasjon til den allment aksepterte nasjonale målsetjinga om demokratisering og desentralisering av makt.

Er norsk EEC-medlemskap i samsvar med demokratiseringskravet?

KVEN STYRER I EEC ?

Fellesskapets funksjonar skjer gjennom fire institusjonar som til saman utgjer den utøvande, lovgjevande og dømande makt i EEC. Dei fire institusjonane er: Forsamlinga (Europaparlamentet), Ministerrådet, Kommisjonen og Domstolen.

Rundt desse er det såkonsentrert ei rekkje organ og underkomitear med avgrensa kompetanseområde. Felles for alle organ og institusjonar i EEC er at dei ikkje er underlagt noko form for folkevald kontroll (meir om dette seinare) Denne kjensgjerninga er i seg sjølv eit brot med vår nasjonale styreform, som i hovudtrekk er fastlagt gjennom Grunnloven av 1814 og innføringa av parlamentarismen i 1884. (Det utøvande organ, Regjeringa, skal hos oss til ei kvar tid vera akseptert av og stå til avvars overfor Stortinget.) Denne folkevalde kontrollfunksjonen eksisterer ikkje i EEC.

Ikkje eitt av dei 4 maktorgana er folkevald

MINISTERRÅDETS MAKTSTILLING

Ministerrådet er samansett av representantar for medlemsstatane, ein statsråd frå kvar av regjeringane. Oppgåva til desse statsrådene er å representera det syn som vedkommande nasjon står for i dei ulike spørsmål. Ministerrådet fungerer, i kraft av at nasjonalinteressene kjem fram, som eit korrektiv til Kommisjonen, der dei europeiske fellesinteressene blir aksentuerte. I dette spenningsfeltet blir dei vesentlege maktfunksjonane i Fellesskapet effektuerte. Ministerrådet har i dag seks medlemmer og eventuelle nye medlemsstatar vil automatisk få representasjon i Ministerrådet. Formannsstillinga går på omgang.

Artikkel 145 i Romatraktaten er basis for Ministerrådets funksjon og kompetanse. Der står det at "med sikte på virkeliggjøre denne traktats målsetting og på de vilkår som er fastsatt i denne, skal Rådet . . . sikre samordningen av medlemsstatenes økonomiske politikk (og) . . . ha myndighet til treffe vedtak." Ifølge Romatraktaten er altså Rådet det organ som skal ta alle viktige avgjerder.

I artikkel 189 introduserer Romatraktaten fem ulike former for avgjerder: For å fullføre de oppgaver som er tildelt dem og på de vilkår som er fastsatt i denne Traktat, skal Rådet og Kommisjonen vedta forordninger og direktiver, treffe vedtak og utforme anbefalinger og uttalelser." Dei tre førstnemde er bindande for det enkelte medlemsland. Dei to sistnemde uttrykkjer berre det som er Rådet eller Kommisjonen sitt syn på visse spørsmål av interesse for Fellesskapet. Når artikkelen nemner både Rådet og Kommisjonen som vedtaksføre organ, er det korrekt, fordi Kommisjonen på visse område har rett til å gjera sjølvstendige vedtak. Hovudprinsippet er likevel, som tidlegare skissert, at Rådet tek dei viktigaste avgjerdene.

FLEIRTALSVEDTAK I MINISTERRÅDET ?

I Rådet er det ulike voteringsmåtar. Artikkel 148 konstaterer at "hvor intet annet er bestemt i denne Traktat, skal Rådets avgjørelser treffes ved et flertall av dets medlemmer." Fleirtalsvedtak kan medføre at den enkelte medlemsstat i ein gitt situasjon må gjennomføre forordningar, direktiv og vedtak som vedkommande stat har røysta mot i Rådet og som er i strid med vitale nasjonale interesser. Fellesskapsrett går framom nasjonal rett. Kompetansen til fellesskapsorgana er prioritert over dei nasjonale institusjonane, slik at eit Stortingsvedtak ikkje vil kunne omgjera eit vedtak i Ministerrådet (ved norsk medlemskap i EEC).

Gjennom denne omfattande suverenitetsavståinga vil vi i prinsippet ha gjeve frå oss vår nasjonale sjølvråderett. Kor stor gjennomslagskraft våre synspunkt eventuelt vil få i Brüssel, er eit anna spørsmål, som det er uråd å gje noko velfundert svar på. Det vi kan konstatere, er at det prinsipielt er opna veg for ein konsekvent og absolutt overnasjonalitet som i praktisk politikk i EEC vil kunne føra til at Noreg må gjennomføre vedtak som vi sjølve er i opposisjon til og som vi har røysta mot.

Prinsippet om fleirtalsvedtak blir rett nok ikkje praktisert i EEC i dag. Grunnen til det er Frankrikes syn på overnasjonaliteten. De Gaulle var tilhengar av "un Europe de patries" — eit Europa av fedreland. I samsvar med dette førte han sin politikk — ein politisk kurs som Frankrike ikkje har forandra i vesentleg grad under Pompidous leiarskap (jfr. fransk motstand mot gjennomføring av økonomisk og monetær union innan 1980, Barre-planen og Werner-planen). Frankrike sa i januar 1966 eit absolutt nei til oppheving av det enkelte medlemsland sin rett til veto i Rådet. EEC kom ved dette inn i ein kriseperiode, som vart løyst ved at medlemsstatane vedtok å halda fram med samarbeidet trass i ulike oppfatningar av eit sentralt punkt i Roma-traktaten (art. 148). Gjennom dette forliket, det såkalla Luxembourg-forliket, vart prinsippet om fleirtalsvedtak blokkert på ubestemt tid. Vi skal vera merksame på at prinsippet framleis står ved lag som målsetjing og at Kommisjonen den 1. oktober 1969 uttalte at fleirtalsvedtak på nytt må bli den normale praksis i Rådet. Det er såleis lite reelt grunnlag for påstanden om at dei overnasjonale trekk ved EEC er mindre tydelege no enn tidlegare.

NORSK INNFLYTELSE I MINISTERRÅDET

Ein annan voteringsmåte i Rådet kjem til uttrykk gjennom punkt 2 i Roma-traktatens artikkel 148: "I tilfeller hvor Rådets avgjørelser krever kvalifisert flertall, skal medlemmenes stemmer gies følgende vekt: Belgia 2, Tyskland 4, Frankrike 4, Italia 4, Luxembourg 1 og Nederland 2. En gyldig avgjørelse krever . . . minst 12 stemmer i tilfeller hvor avgjørelser etter denne Traktat skal treffes etter forslag fra Kommisjonen . . . minst 12 stemmer som innbefatter tilslutning fra minst fire medlemmer i alle andre tilfeller."

Ei utviding av EEC vil føra til nyjustering av dette vektalt-systemet. Kvalifisert fleirtal vil i alle tilfelle medføre sterk innverknad for stormaktene, dvs.: Tyskland, Frankrike, Italia, Storbri-

annia; 10 kvar; Belgia Nederland: 5 kvar; Danmark, Irland og Noreg: 3 kvar; og Luxembourg: 2.

For kvalifisert fleirtal vil det bli kravt 43 røyster. Det vi seia at "dei fire store" ikkje vil kunne få kvalifisert fleirtal åleine. Det er grunn til å rekna med at Be-Ne-Lux-landa i dei fleste saker vil ha felles interesser med dei andre kontinentale statene heller enn med Noreg. På den andre sida kan Storbritannia (og Irland) ha felles interesser med oss i mange saker.

Ein ting står fast i alle tilfelle: Noregs 3 røyster vil ha lite å seia i den store samanhengen. På same måten som med ordinært fleirtal kunne føra til at vi blir bundne av vedtak som er i strid med nasjonale interesser.

MINISTERRÅDET OG DEMOKRATIET

Det blir hevda at vi har folkevalgt kontroll med vår minister i Rådet på den måten at Stortinget kan avsetja han og tilsetja ein ny statsråd i stillinga. Dette er sjølvstøtt korrekt. Men er det i realiteten ei særleg verdfull kontrollform?

Eventuelle uheldige utspel frå vår minister i Brussel vil ikkje medføre endringar i dei vedtak som er gjort i Rådet – sjølv om det fører til krise i heimlandet. Dette er realiteten i situasjonen: Jamvel eit så drastisk tiltak som mistillitserklæring og regjeringsskifte i Noreg ville ikkje forandra på dei vedtak som er gjort. Grunnen til dette er at nasjonalforsamlingane i medlemslanda i takt med integrasjonsprosessen i EEC vil få redusert si makt – for så til slutt å bli – formelt og reelt – "sandpåstrøingsorgan". Stortinget vil ikkje få nokon kontrollfunksjon over institusjonane i EEC, slik at eventuelle uheldige vedtak kan omgjerast på nasjonal basis.

I dag har ikkje integrasjonsprosessen i EEC nådd så langt. Dei enkelte medlemslanda har framleis stor grad av suverenitet. Også i framtida må ein rekna med at visse vedtak må skje på grunnlag av allmen semje.

Men det er Romatraktaten sin klåre intensjon at ei rekkje saker etter kvart skal bli vedtekne ved fleirtalsvedtak. Dette er då også i samsvar med Kommisjonenens uttrykte vilje. Vi er i dag vitne til ei utvikling som både institusjonelt og økonomisk går mot større integrasjon i Fellesskapet. Referansen til økonomiske forhold gjeld Barre-planen og Werner-planen.

KOMMISSJONEN OG BYRÅKRATIET

Det er tidlegare ved visse høve i denne artikkelen vist til Kommisjonen, Kommisjonen er det andre viktige sentrum i EECs institusjonelle struktur.

Kommisjonen har 9 medlemmer. Ved ei eventuell utviding av EEC med dei aktuelle søkjarlanda vil dette talet bli auka til 14.

Kommisjonen er det utøvande organ. I visse tilfelle kan det ta sjølvstendige avgjerder. Artikkel 157 i Romatraktaten slår fast at "Kommisjonen skal bestå av ni medlemmer valgt på grunnlag av deres allminnelige dyktighet og uomtvistelige uavhengighet". Fagkvalifikasjoner og lovnader om å operera uavhengig av dei nasjonale regjeringane er det grunnlaget som må vera i orden dersom ein person skal ha sitt kandidatur til Kommisjonen i orden.

**Noreg får 3
av 61 røyster
i Ministerrådet**

**Kommisjonen er
fagekspertise**

Artikkel 158 slår fast at "medlemmene av Kommissjonen skal utnevnes av medlemsstatenes regjeringer ved gjensidig overenskomst. Deres funksjonstid skal være fire år. Mandatet kan fornyes."

**Kommissjonen har
makt, men vantar
kontroll**

Kommissjonen har stor reell makt. I kraft av sin funksjon som initiativ-takande organ presenterer Kommissjonen framlegg for Rådet. Rådet kan ikkje endra eit framlegg frå Kommissjonen utan samrøystes vedtak. Dette syner noko av den sentrale stilling som Kommissjonen er tillagt (art. 149).

Kommissjonen representerer fagekspertisen. I 1968 hadde Kommissjonen 4898 tilsette. I 1969 var talet auka til 4948. Det er denne kjensgjerninga som er bakgrunnen for uttrykket "byråkratane i Brüssel". Byråkratane sit i Kommissjonen. Eitkvart samfunn på eit avansert teknologisk nivå har bruk for ekspertar. EEC treng også fagekspertise. Det som gjer at vi kan tala om ein teknokratisk struktur i EEC er det faktum at dei ni kommissjonsmedlemmene som markerer toppen av dette systemet også er valde på grunnlag av faglege kvalifikasjoner. Leiarane i EECs sterkaste maktorgan, Kommissjonen, er ikkje folkevalde, men tilsette på grunnlag av fagleg innsikt. Ekspertise er ingen nøytral storleik. Hovudproblemstillinga gjeld på den måten samfunnet skal bruka ekspertane på for å nå visse skisserte politiske målsetjingar. Til dette treng ein politikarar. Dei skal styra samfunnsutviklinga i samsvar med folkeviljen. Ekspertane har ein annan funksjon. I den nye typen statseining som EEC representerer, er ekspertane i realiteten ikkje underlagt tilstrekkelig kontroll frå andre instansar.

EUROPA-PARLAMENTET

**Europa-
parlamentet**

Europa-forsamlinga er det tredje maktsentrum. Eit kort konsentrat av Forsamlinga sitt kompetanseområde vil syna at den ikkje har noko reell makt. Artikkel 137 gjev Forsamlinga rådgevande og kontrollerande innverknad. Den kontrollerande funksjon er illusorisk. Den kjem til uttrykk i artikkel 144, der det blir slått fast at Forsamlinga kan vedta mistillitserklæring mot Kommissjonen med 2/3 fleirtal av dei avgjevne røystene og eit fleirtal av det samla medlemstalet. I eit slikt tilfelle skal Kommissjonen samla gå av.

Vi skal imidlertid merka oss at det ikkje er Forsamlinga som skal utnemna ny kommisjon ved ein slik eventualitet. Det skal regjeringane i medlemsstatane gjera (ordinær praksis i samsvar med artikkel 158). Det er sjølv sagt ingenting i vegen for at dei kan utnemna ein ny kommisjon som står for det same politiske fundamentet som den forsamlinga har uttrykt mistillit mot. I realiteten er dette ein passus utan innhald. Paragrafen har då aldri vore praktisert heller.

**Ikkje folkevald,
lita reell makt**

Overfor Rådet som tek dei viktigaste avgjerdene finst det ikkje ein gong i teorien ein slik kontrollfunksjon. Dessutan er Forsamlinga utpeika av dei einskilte nasjonalforsamlingane blant medlemmene deira, ikkje direkte folkevalt. Forsamlinga har i dag 142 medlemmer. I eit eventuelt utvida EEC vil den ifølge planane få 208 medlemmer.

Vedtak i Forsamlinga vil, dersom ikkje anna er spesielt vedteke i Traktaten, bli gjort ved vanleg fleirtal.

Forsamlinga har gjennom vedtak i Rådet av 22. desember 1969 fått

styrkt sin kompetanse i budsjettspørsmål. Budsjettbehandlninga vil etter dette i korte trekk bli slik:

- 1) Rådet førebur på basis av Kommisjonen sitt utkast eit budsjettframlegg som blir sendt Europa-parlamentet.
- 2) Parlamentet kan ved vanleg fleirtal endra Rådets framlegg.
- 3) Rådet kan ved vanleg kvalifisert fleirtal forandra Parlamentet sin endringar.
- 4) Parlamentet kan, ved vanleg fleirtal av samla medlemstal og 3/5 av dei avgjevne røystene, gjera om Rådet sin endringar og dermed i fjerde stadium vedta budsjettet.

Dei nye reglane om Parlamentet sin utvida budsjett-kompetanse medfører at artikkel 203 i Traktaten må forandrast.

Trass i denne styrkinga av Parlamentet sin kompetanse, er det ingenting som tyder på at den generelle fordelinga av makt mellom dei tre institusjonane, Ministerrådet, Kommisjonen og Forsamlinga, vil bli reorganisert på ein slik måte at ein fundamentalt ny maktstruktur vil oppstå (t. d. overføring av alle sentrale maktfunksjonar til eit direkte valt parlament.)

DOMSTOLEN

Den fjerde sentrale institusjonen i EEC er Domstolen. Den har til oppgave (ifølge artikkel 164) å "sikre at lov og rett blir overholdt ved fortolkningen og gjennomføringen av denne Traktat". Generelt kan vi seia at Domstolen skal kontrollera at medlemsstatane oppfyller sine plikter i samsvar med Roma-traktaten og at Rådet og Kommisjonen handler i samsvar med fellesskapsretten.

EEC, GRUNNLOVEN OG SUVERENITETSSPØRSMÅLET

EG har til no prøvd å skissera opp konturane av det gigantiske administrasjonsapparatet som er i funksjon i Brussel, som er EECs hovudkvarter. Framstillinga pretenderer ikkje å gje eit fullstendig oversyn over EECs maktstruktur, men har avgrensa seg til å inkludera hovudprindippa i den konstitusjonelle oppbygginga og avgjerdsprosessane.

Generelt kan vi på realistisk grunnlag hevda at norsk medlemskap i EEC vil medføra suverenitetsavståing frå nasjonale folkevalde organ til overnasjonale, ikkje-folkevalde organ i eit sentralisert byråkrati. Dette er eit markert brot på vår demokratiske tradisjon.

Juristar har tolka problemet slik at dette ikkje er i strid med vår Grunnlov, visstnok med den grunngeving at Noreg vil få vera med å utøva suverenitet innan EEC (motsatt ei assosiering, der vi ikkje ville få vera medutøvarar av suverenitet, følgeleg er assosiering grunnlovsstridig.)

Det er heilt sjølvinnlysande at den suvereniteten Noreg vil få i EEC, blir minimal. Det blir andre land som kjem til å styra Fellesskapet enn vesle Noreg. Ei så vidtgående maktoverføring som EEC-medlemskap vil medføra, er etter mitt syn i strid med vår Grunnlov — trass i at vi har fått paragraf 93, som tillet maktoverføring frå nasjonale til overnasjonale organ på eit "sakleg avgrensa område". Poenget i denne samanhengen er at dette området i prinsippet er

EEC-medlemskap er Grunnlovsstridig suverenitetsavståing

uavgrensa og såleis i strid med § 1 som slår fast at Noreg skal vera eit fritt og udeleleg rike.

EUROPAS FORENTE STATER?

Maktoverføringa skjer til ikkje-folkevalde organer i eit ekspertokratisk styresett. Mot dette blir det hevda at det ligg føre framlegg om at Europa-parlamentet for framtida skal bli valt ved direkte val i dei einskilte medlemslanda. Dette er korrekt. Det er jamvel slått fast i Roma-traktatane (artikkel 138, punkt 3). Det pågår arbeid i "De faste representanters komite" med dette spørsmålet — med bakgrunn i drøftinga om saka i Rådet 10. november 1969.

Sjølv om dette punktet i Roma-traktaten skulle bli realisert, vil det ha minimal verdi. Parlamentet har nemleg — som tidlegare vist — eit kompetanseområde som hovudsakeleg er av rådgjevande art. Dersom eit system med direkte val skulle ha reell betydning, måtte føresetnaden vera at dei sentrale maktfunksjonane vart overførte frå Kommisjonen og Rådet til Parlamentet. Ved ei slik reorganisering måtte Rådet og Kommisjonen få eit slag regjeringsstatus, med Parlamentet som folkevalt lovgjevande og kontrollerande organ. På den måten ville vi få ei styreform bygt på demokratiske prinsipp.

Det er viktig å ha klårt for seg at dei meir formelt demokratisk EEC blir, dei meir får det karakter av føderasjon, av eit "Europas Forente Stater". Dette er då også målet for EEC (jfr. pressekommunike frå stats- og regjeringssjefmøtet i Bad Godesberg 1961, der det heiter at statsjefane har vedteke "å gi form til den vilje til politisk union som allerede er implisert i de traktater som opprettet de europeiske fellesskap," — og resolusjon til dei seks regjeringane og nasjonalforsamlingane, samt Rådet og Kommisjonen frå Parlamentet 3.-4. november 1969, der behovet for ei etappevis gjennomføring av ein politisk union i Europa blir sterkt poengtert.

Integrasjonen i Vest-Europa kan skje gjennom den formen for maktstruktur som EEC i dag representerer. Det kan også skje parallelt med at det skjer visse endringar i denne maktstrukturen. Eit tredje alternativ kan vera ei reorganisering i retning av demokratisk oppbygning i EEC-organa. Ingenting tyder i dag på at det siste alternativet skal bli realisert.

Men om det likevel skulle gå slik — dersom vi gjer eit slikt teoretisk tanke-eksperiment — ville det fundamentalt forandra situasjonen?

Det ville ikkje forandra mitt syn, så lenge sjøelve målsetjinga om politisk samling står ved lag. Dersom målet er ei utvikling i retning av utradering av nasjonalstatane, kan eg ikkje sjå verdien av ein eventuell demokratisk oppbygning i Brussel. Det ville bli ein "mammut-administrasjon" med ansvaret for fleire hundre millionar menneske.

Det er ikkje nasjonalisme, men praktisk tenkning når eg hevdar at ei norsk regjering med ansvar for 3-4 millionar menneske vil ha større sjansar til å føra ein politikk til beste for dei ulike distrikt, interessegrupper, ja — kvart einskildmenneske — enn ein administrasjon i Brussel ville ha føresetnader for, sjølv om viljen og prinsippa er til stades (noko som ikkje er tilfelle med omsyn til jordbruk, fiskeri og distriktspolitikk generelt). Politiske einingar må ikkje bli for store. Det er lite føremålstenleg, lite menneskevenleg og lite demokratisk. Einskildmennesket blir "ein prikk i den store massen".

Målet er politisk union eller føderasjon

KONKLUDERANDE MERKNADER.

Demokrati er folkestyre. EEC byggjer ikkje på folkestyre og det finst ikkje indikasjonar som tyder på ei utvikling i retning av demokrati i EEC. Tvert imot er vi vitne til korleis Kommisjonen ekspanderer frå år til år.

Demokrati er ytringsfridom. Det eksisterer ytringsfridom i EEC. Men er ikkje denne fundamentale demokratiske verdien ein del redusert når einskildmennesket får avgrensa sine sjansar til å bruka ytringsfridomen til å påverka dei sentrale maktfunksjonane?

Demokrati er medansvar. Menigmann har kanskje ikkje så stor innverknad på avgjerdsprosessane i Noreg i dag. Målet må vera at den enkelte kan få meir å seia i samfunnet. EEC-medlemsskap vil føra til ei utvikling med motsett forteikn.

Demokrati vil seia å velja stortingsrepresentantar fjerdekvart år. Det kan vi nok få halda fram med i EEC.

Våre folkevalde har berre så lite å seie, då. Dei store linjene i det økonomiske og politiske livet blir dregne opp av byråkratiet i Brussel. Der har våre stortingsrepresentantar liten innverknad. Småbonden på Vestlandet og fiskaren i Nord-Norge har ingen sjansar i dette systemet. Men vedtaka i Brussel får konsekvensar også for dei.

Ein sann internasjonalisme har sitt grunnlag i det lokale og det nasjonale. EEC-medlemsskap vil medføra oppgjeving av det lokale og det nasjonale. Difor representerer EEC ein falsk internasjonalisme. La oss heller arbeida for eit konstruktivt internasjonalt samarbeid innanfor ramma av nasjonalstaten.

Og la oss arbeida for å realisera demokratiet innanfor denne ramma – det må vera våre politiske utfordring.

**EEC utviklar seg
i anti-demokratisk
leid**

EEC - kapitalismens slagmark

Torstein Engelskjøn

(Universitetet Kommunistisk Ungdom)

I diskusjonen om EEC har næringspolitiske argumenter fått stor plass. — Hvordan går det økonomisk med de ulike næringene om Norge kommer inn i eller holder seg utenfor EEC? Disse sidene er viktige, men vanskelige å vurdere for dem som ikke er "eksperter". Og "ekspertene" er istand til å vri all statistikk og økonomiske prognoser til fordel for de kreftene de tjener.

Vi vil i denne oversikten se på hva EEC betyr rent politisk, i den allmenne konfrontasjonen mellom kapitalisme og sosialisme.

Vi ser EEC som et forsøk på å løse monopolkapitalismens problemer i en tid hvor tilgangen på nye markeder er hurtig avtakende, og mulighetene for å beholde de erobrede markedene skrumper inn på grunn av koloniernes frigjøringskamp. Dette tvinger fram en bedre organisering av markedet "Vest-Europa", samtidig som "Felleskapets" eget grunnlag utvides med nye medlemsland eller assosierte land.

EEC tar sikte på fullstendig samling, ikke bare økonomisk, men også politisk. Planene om utvidelse av EEC er et nytt framstøt mot land som skal kontrolleres økonomisk, og ytterligere svinebindes i sin utenriks- og forsvarspolitik. Norske myndigheter har i det lengste forsøkt å berolige opinionen gjennom økonomisk argumentasjon (forsikring om norske særordninger). De politiske sidene ved EEC blir fortiet eller skjønmmalt.

EEC'S MÅLSETTING: FJERNE INTERESSEMOTSETNINGER I KAPITALISMEN

Den økonomiske splittelsen som EEC og EFTA var et uttrykk for, ville splitte Vesten overfor en tredje part. Dessuten virket de to blokkene "diskriminerende" på den amerikanske handel. Kravet om økt samordning gjorde at man nedla OEEC, og startet et økonomisk samarbeidsorgan med amerikansk og kanadisk deltagelse: OECD.

I sin helhet er det politiske bildet som før: Den økonomiske splittelsen kunne føre til politiske uoverensstemmelser som igjen kunne svekke den vestlige forsvarsalliansen. Dette viser hvor integrert de vestlige kapitalistiske landene i realiteten er.

EEC-kommisjonens egne folk har avlivet forestillingen om at økonomisk samarbeid innen EEC ikke blir fulgt av felles utenriks- og forsvarspolitik: både Kommisjonens president Malfatti og EEC's "utenrikspolitiske vidunderbarn", Rolf Dahrendorf, og senest Wernerplanen og Davignon-planen har uttalt at målet er full politisk integrasjon. Dette har vært et krav overfor Sveits og Sverige. Selv om disse landene nå er nøytrale, må de regne med å gi opp nøytraliteten etter en tid i EEC.

«Nøytralitet»
— illusorisk

Den politiske samlingen i Vest-Europa kan altså ses som en politisk overbygning som svarer til utviklingen i vest-europeisk kapitalisme. Samtidig som EEC er resultat av motsetninger innenfor kapitalismen, er det også klart at denne politiske og økonomiske intergrasjonen retter seg mot de sosialistiske land og er et ledd i den internasjonale klassekampen mellom sosialismen og imperialismen.

NORSK SUVERENITET I EEC

EEC er et resultat av en økonomisk og politisk konsentrasjonsprosess. Den økonomiske og politiske makt i Norge tilsluttet EEC vil sentraliseres enda mer enn den er idag, og i høy grad samles utenfor Norge. Dette er grundig belyst andre steder i denne artikkelsamlingen. For å nevne noe få stikkord: Fri etableringsrett skal innføres, restriksjoner på kapitalbevegelser mellom medlemslandene skal avvikles. Den økonomiske politikken, skatte- og konjunkturpolitikken skal harmoniseres, og felles handelspolitikk skal iverksettes. På samme måte vil Stortinget miste sin lovgivende myndighet. Roma-traktaten forutsetter en omfattende "harmonisering" av lovverkene i medlemslandene.

En felles vest-europeisk valuta er en målsetting som går videre enn Roma-traktaten. På mange måter er Roma-trakten allerede forældet. EEC-organene har gått mye lenger for å påskynde den politiske samlingen. Selve avgjørelsessystemet gjør det mulig å ta bestemmelser som ikke har hjemmel i noen traktat, og av et slikt skritt følger automatisk en rekke andre. Det er innlysende at endringer av strukturen i en næring, f.eks. fiskeri, også vil trekke med seg endringer i bosetting og sysselsetting i næringer som er avhengige av fiskeriene. Slike ringvirkninger er aldri blitt skikkelig klarlagt for det norske folk. Hvis Norge blir bundet av Roma-traktatens og Werner-planens politiske retningslinjer, vil vi ha små muligheter for å motvirke slike ringvirkninger. De norske borgerlig-demokratiske styringsorganer har hatt en viss politisk myndighet til å legge bånd på kapitalkreftene, f.eks. gjennom konsesjonslovene. Denne muligheten til styring av økonomien ut fra nasjonale interesser vil bortfalle innen EEC.

HVILKE KREFTER VIL HA NORGE INN I EEC?

Allerede i 1915 pekte Lenin på at de såkalte Europas forente stater bare kunne bli et interessefellesskap av kapitalistene i disse landene, for felles utplyndring av koloniene og for felles undertrykkelse av sosialismen i Europa. Erfaringene viser at Lenin hadde rett.

De norske eksportnæringene med sterk representasjon av utenlandsk kapital bl.a. aluminium- og annen elektrometallurgisk industri, og kjemisk industri) er blant de krefter som presser hardest på for å få Norge inn i EEC.

Kapitalkreftene har innflytelse i partier som ifølge sin målsetting arbeider for lønnstakernes interesser. LO- og DNA-toppens propaganda for EEC viser dette tydelig. Disse spissene er i utakt med hva fagorganiserte flest mener om EEC. Likevel fortsetter de med sin uholdbare argumentasjon. Den rent økonomiske, at Norge må inn i EEC for ikke å gå konkurs, blir tilbakevist i denne artikkelsamlingen

**LO/DNA-troppen
argumenterer**

(kap. 4 og 5). Likevel prøver LO/DNA-toppen seg med skremmelspropaganda om innskrenkninger og oppsigelser i norsk industri, hvis vi ikke kommer inn. Enda villere er ytringene om at vi må inn i EEC for å påvirke det politisk i "den demokratiske sosialismes" ånd, ved økt samarbeid mellom de fagorganiserte og de sosialdemokratiske partiene i Vest-Europa.

Fremmedarbeidernes kår

Disse folkene bør se nøye på arbeidsmarkedspolitikken og utbyttingen av fremmedarbeidere i Vest-Tyskland og Frankrike. Arabiske, greske, italienske, jugoslaviske, spanske og tyrkiske arbeiderfamilier har elendige leveforhold. Lønna er ofte ned i fire kornet timen, og boligene er enten rønnebyer eller leiekaserner som forlengst burde vært kondemnert og leies ut av hushaier til ågerpris. Språkvansker og diskriminering gjør at mange av dem forblir uorganiserte og uten innflytelse.

De økonomiske og sosiale forhold i EEC-landene er alt annet enn bra for arbeidere, fiskere og bønder. EEC er kapitalmaktens og utbyttingens slagmark.

"EUROPA-TANKEN"

En annen argumentasjon for EEC er mer "filosofisk" og går på "Europatanken", et samlet Europa fritt for nasjonale strider og krig. Disse forsåvidt velmenende ideer bortser fra at det finnes klassekamp, og at Europa nettopp som følge av sitt politiske system stadig har vært utgangspunkt for imperialistiske røverkriger – både innenfor Europa og mot koloniene.

En tropp av EEC-ideologer driver en idepolitisk kampanje for å understøtte den politiske samlingen. Man snakker om den "planetariske tidsalderen" som en vesentlig grunn for økonomisk og politisk samling. Igjen lukker man øynene for klasseforholdene. EEC-ideologene viderefører J. J. Servan-Schreiber's tanker i boka "Den amerikanske utfordringen" med å ønske seg Europa som et "tredje kontinent", som "holder balansen mellom U.S.A. og Sovjetunionen". Et annet påfunn er "konvergensteorien": de sosialistiske landenes økonomiske og politiske betydning anerkjennes, men man håper at de skal tilpasse seg de kapitalistiske land og bli mer og mer lik dem. Man snakker om samfunnets "bio-sosiologiske karakter" istedet for dets klassekarakter.

Konvergensteorien

Men det er lite trolig at slike ideer bringer noe nytt av praktiske tiltak. De er bare egnet til å aylede folk. I mellomtiden går sammenmeltingen av Vest-Europa videre, og her er drivkraftene beinharde økonomiske og politiske realiteter. Først økonomisk infiltrering, så økonomisk union, til slutt politisk- og forsvarsunion. Utad skal EEC-landene utgjøre en føderativ stat med felles politikk mot resten av verden, innad skal det herske fritt spill av kapitalkreftene.

KOMMUNISTENE ER FOR LIKEBERETTIGET SAMARBEID I EUROPA

Friedrich Engels framhevet at et likeberettiget internasjonalt samarbeid mellom de europeiske nasjonene bare er mulig dersom nasjonene er suverene. Dette er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig betingelse. Under kapitalismen kan det som regel ikke finnes likeberettiget økonomisk samarbeid. "Samarbeidet" er avtaler mellom stor-

konserner og andre monopolsammenslutninger, enten det nå skjer på private forretningsbasis eller ved statlig medvirkning.

Derfor er vi mot den type samarbeid som EEC-legger opp til. I Fellesmarkedet er konkurransen tilspisset, og de sterkeste monopolene går seirende ut.

Monopolene har også politisk makt, og dirigerer i stor utstrekning EEC-medlemslandenes kontaktformer og økonomiske forbindelser med de sosialistiske land og U-landene.

Mot denne form for samarbeid, som er imperialismens form, setter vi opp krav om gjensidig folkerettslig anerkjennelse mellom alle suverene stater, uansett om de er kapitalistiske eller sosialistiske, og fri ikke-diskriminerende verdenshandel.

Prinsippet om likeberettigelse er knesatt i FN-pakten og gjelder formelt i EFTA. Dette prinsippet brytes både innad i representasjons- og voteringsreglene i EEC's organer, og utad i EEC's diskriminering av utenforstående land, særskilt U-landene og de sosialistiske land.

**Likeberettiget
samarbeid**

SAMMENFATNING

Når vi tar for oss EEC, undersøker hva denne organisasjonen egentlig er, hvilke interesser den tjener og hvilke konsekvenser medlemskap vil få for Norge, for alminnelige folk, blir en ting klart: å hindre norsk EEC-medlemskap, å mobilisere folk for dette, er den viktigste politiske oppgaven vi står overfor.

Hva er EEC?

Dag Seierstad

(Universitetet Sosialistisk Folkeparti)

Forskjeller
og likheter

EEC OG EFTA

Overfladisk sett er situasjonen i Vest-Europa denne: Seks land er med i EEC. Syv andre land er med i EFTA. I dag er Norge med i EFTA. Kan det ikke være like greit å gå inn i EEC?

Det er viktig -- helt fra starten -- å innse at EFTA og EEC er to vidt forskjellige ting. Vanligvis får vi bare høre at EFTA er et frihandelsområde, mens EEC er en tollunion. Dette betyr at det både i EFTA OG I EEC skal være fri handel -- uten tollmurer -- mellom medlemslandene. Men i en tollunion må alle medlemsland ha felles tollmurer mot land utenfor. I et frihandelsområde kan hvert medlemsland sjøl avgjøre tollmurenes høyde mot land utafor frihandelsområdet.

Denne forskjellen er viktig nok. Den betyr at prisene på en del matvarer vi innfører fra land utafor Vest-Europa, vil gå opp betraktelig dersom Norge går med i EEC. Og det betyr at Norge ikke kan føre en mer solidarisk handelspolitikk overfor u-land -- sjøl om vi fikk en regjering og et storting som ville det.

Men det er ikke tollunionen og de felles tollmurene som skiller EEC-systemet fra EFTA.

Det viktige er at EFTA ikke er noe mer enn et frihandelsområde. EFTA har ingen overnasjonale organer. EFTA-landene har ingen felles jordbrukspolitikk eller industripolitikk. EFTA-samarbeidet har bare med handelen mellom medlemslandene å gjøre.

EEC er derimot noe langt mer enn en tollunion. EEC har overnasjonale organer med oppgave å legge opp en felles energipolitikk, en felles jordbrukspolitikk, en felles arbeidsmarkedspolitikk, en felles distriktspolitikk, en felles transportpolitikk, en felles sosialpolitikk og en felles almen økonomisk politikk. Lista ble lang -- fordi EEC tar sikte på å favne vidt.

Haag-møtet i desember 1969 har trukket perspektivene enda lenger; I løpet av 70-årene skal EEC ha utviklet en felles finanspolitikk og ha nådd fram til en pengeunion. Det vil si; til en felles myntenhet for hele EEC-området. EEC's "regjeringssjef", Malfatti (president i Kommissjonen), har så seint som i juli 1970 slått fast at også utenriks- og forsvarspolitikk må bli en felles EEC-sak.

EFTA har ingenting av dette. EEC bygger dessuten på fri etableringsrett og frie kapitalbevegelser. Det gjør ikke EFTA. Det å gå fra EFTA og over i EEC betyr ikke å hoppe fra et markeds-samarbeid til et annet. Det betyr å gjøre et fundamentalt vedtak om å knytte Norge til et politisk økonomisk system av helt bestemt karakter.

Derfor står vi i en valgsituasjon -- ikke i en tvangssituasjon. Valget består i å avgjøre om vi vil at det norske samfunnet skal

Et fundamentalt
valg

utvikle seg etter det program som EEC er bygd opp på. Derfor må vi undersøke nøye hva EEC står for, hva slags samfunn Roma-traktaten legger opp til og hva som har skjedd i EEC fram til i dag. Derfor må debatten om EEC ikke bli en overfladisk debatt om markedsproblemer, men en debatt om vi ønsker en samfunnsutvikling etter EEC-modellen.

EEC ER INGEN TILFELDIGHET

Den fri etableringsretten, de fri kapitalbevegelsene og det fri arbeidsmarkedet er ingen tilfeldig side ved EEC. Og EEC er ingen tilfeldighet i dagens Vest-Europa.

EEC er ikke noe som kan skrues av eller på etter politikeres forogtdbefinnende. De trekk ved EEC som utgjør kjernen i EEC-systemet, kan ikke fjernes uten at en bryter fundamentalt med grunnleggende utviklingstendenser innenfor vestlig økonomi.

Hvilke utviklingstendenser er så det?

I hele etterkrigstida har det skjedd en stadig konsentrasjon av kapital — innen vareproduksjon, innen handel og i kredittvesenet. En bestemt side i denne kapitalkonsentrasjonen har etter hvert økt i betydning: den såkalte internasjonaliseringen av kapitalen.

Denne internasjonaliseringen gir seg mange ytringsformer:

— Det kan dreie seg om sammenslåing eller samarbeid mellom firmaer i ulike land.

— Det kan dreie seg om oppkjøp av hele bedrifter eller aksjeandeler i andre land.

— Det kan dreie seg om etablering av datterselskaper i andre land.

Det viktige er at denne prosessen nå foregår i stadig økende takt. Resultatet er at det vokser fram konsernkjeder med bedrifter i mange land — til dels i mange verdensdeler.

**Storkapitalens
behov**

HVA HAR DETTE MED EEC Å GJØRE?

Fra starten i 1957 var EEC innhyllet i en slags ny-liberalistisk ideologi. EEC skulle skape velstand og vekst gjennom fri konkurranse mellom likestilte bedrifter over hele Vest-Europa. Det gikk store ord om anti-trust- og kartell-lovgivningen som nå skulle gjennomføres og hindre monopolisering.

Det viste seg snart at dette var tomme ord. Det var de som kontrollerte de store kapitalmengdene som best kunne dra nytte av det nye store markedet, av friere etableringsrett og friere kapitalbevegelser. Det som har skjedd i EEC, er derfor at de største er blitt større og enda mer dominerende.

Nå var det slik fra 1957 og utover at det var den amerikanske kapitalen som hadde lettest for å ta EEC i bruk. Det ble amerikanske konserner som raskest kom til å utnytte de nye mulighetene.

Den amerikanske kapitalinvasjonen har jagd de siste restene av liberalisme-sløret vekk fra EEC. Seinkapitalistisk realisme er nå på mote: Kapitalkonsentrasjon er løsningen for Europa — også ifølge offisiell ideologi — slik at europeiske konserner kan bli like store som de amerikanske. Når hele Vest-Europa er organisert i 20–30 store konsern, kan vi spille uavgjort mot USA på europeisk grunn.

**Kapital-
konsentrasjon**

**Amerikansk
kapitalinvasjon
i EEC-land**

Vi må se nærmere på storkonsernenes behov for en europeisk statsdannelse som kan sørge for et gunstig utviklingsklima nettopp for de internasjonaliserte konsernene.

STORKONSERNEGENES BEHOV FOR VEST-EUROPEISK STATSDANNELSE

Det er i dag ingen fundamentale motsetninger mellom stat og privat næringsliv — slik det økonomiske systemet fungerer i Vest-Europa i dag. Tvertimot foregår det et samspill der staten legger forholdene til rette slik næringslivet ønsker det. Det trenger en stat som kan bygge veier, boliger og skoler der hvor det passer å investere, som kan kontrollere priser og lønninger slik at systemet fungerer, og sist, men ikke minst, som kan skaffe fram det menneskemateriellet som trengs for den produksjonsutvikling storkonsernene planlegger.

Denne sammensmeltingen av stat og næringsliv som er nødvendig for at den moderne industrikapitalismen skal fungere uten for store problemer, tvinger samtidig staten inn i et avmektig avhengighetsforhold.

En regjering som ikke vil "samarbeide" på riktig måte, er som sand i industrikapitalismens følsomme maskineri. Men produksjonsnedgang og økonomiske tilbakeslag rammer som regel regjeringer sterkere enn storkonsernene. Kapitalflukt, valutakriser og andre effektive mekanismer sørger raskt for at gjenstridige regjeringer faller til fote. Seinkapitalismens stat er derfor bare sterk når den virker på storkapitalens premisser.

En slik stat ønsker storkonsernene i EEC i dag. Internasjonaliseringen av kapitalen har kommet så langt at det er behov for et statsapparat som kan svare til de nye økonomiske realitetene.

Polemisk "flinke" EEC-tilhengere har ment å finne et tvisyn hos EEC-motstanderne på dette punktet. Enkelte av oss kjører fram storkonsernene som den store faren. Andre legger vekten på det udemokratiske og teknokratiske maktapparatet som bygges opp i Bryssel.

Men dette er to sider av samme utvikling: utviklingen av en sein-kapitalistisk supermakt i Vest-Europa. EEC-motstanden har trygg grunn under føttene når den avslører samspillet mellom storkonserner og det apparat som utvikler seg i Bryssel — og når den gjør folk merksam på hvilke farer som truer fra begge hold nettopp på grunn av samspillet.

KAPITALINVASJONEN AV NORGE

§: Den utenlandske kapitalinvasjonen i Norge øker stadig i styrke. I 1970 kan en regne med at hver fjerde aksje i bergverk og industri eies av utlendinger.

2. Aksjene er plassert strategisk i store aksjeposter med sikte på kontroll og ikke bare profitt. Utlendinger kontrollerer i dag 32% av norsk bergverk og industri, mot bare 15% så seint som i 1962. Med denne farten er det bare et tidsspørsmål når den utenlandske kontrollen passerer både 40 og 50%.

3. Denne utviklingen har funnet sted til tross for:
  - a. EEC-statene har ikke deltatt i kapitalinvasjonen av Norge.
  - b. Norske myndigheter har hatt full lovhjæmmel i konsesjonslovgivningen til å nekte utenlandske oppkjøp.

Det er i første rekke kapital fra USA og EFTA-land som har strømmet inn i Norge, med USA på topp fulgt av England, Sveits og Sverige. EEC-statene har totalt sett ikke økt sin investeringskapital i Norge siden stiftelsen av EEC i 1957, mens USA og EFTA fire-doblet sine investeringer fra 1957 til 1966.

Det som vil skje dersom Norge trekkes inn i EEC, er at også EEC-kapitalen for alvor vil rykke inn i norsk næringsliv.

Regjeringen har — via konsesjonslovgivningen — i prinsippet hatt muligheter for å hindre eller begrense denne kapitalinvasjonen. Dette har ikke vært gjort. Langt på vei har utlendinger hatt fri etableringsrett innenfor industri og bergverk i Norge etter krigen.

Det som endrer situasjonen dersom Norge går inn i EEC, er to forhold:

1. Vi kan hindre etableringer sjøl om vi skulle få en regjering som skulle ønske det — med mindre vi tar et brudd med EEC.
2. Norge blir et langt mer tiltrekkende investeringsområde.

KONSEKVENSER AV MEDLEMSKAP I EEC

EEC bygger på fire hovedpremisser:

1. Tollunionen: Varer skal strømme fritt mellom medlemsstatene.
2. Fri etableringsrett: Innenfor EEC skal enhver med kapital kunne sette i gang næringsvirksomhet i et medlemsland på like linje med landets egne innbyggere.
3. Frie kapitalbevegelser: Kapital skal strømme fritt mellom medlemsstatene.
4. Fritt arbeidsmarked: Arbeidskraft skal strømme fritt mellom medlemsstatene.

Disse prinsippene forhandles det ikke om i Bryssel.

Den som vil inn i EEC, må være villig til å godta disse prinsippene som grunnlag for samfunnsutviklingen i sitt eget land.

Av de fire hovedprinsippene betyr tollunionen minst. Det er ikke tollunionen som i dag endrer den sosiale situasjonen for folk flest i EEC-området. Det som i dag endrer folks hverdag, er kapitaleiernes frihet til å flytte kapital og arbeidskraft dit hvor det lønner seg best.

Men EEC er ikke bare prinsipper. Et felles varemarked, et felles kapitalmarked og et felles arbeidsmarked tvinger fram en felles økonomisk politikk på mange felter. For å få det hele til å henge sammen, trengs det en felles jordbrukspolitikk, en felles fiskeripolitikk, en felles finanspolitikk, osv.

Den som vil ta standpunkt til EEC-medlemskap for Norge, må derfor vurdere alt dette i sammenheng. Vi må spørre:

For det første: Kva betyr det at Norge må godta de fire hovedprinsippene som EEC bygger på?

— Hva betyr tollunionen?

— Og hva betyr kombinasjonen av fri etableringsrett, fri kapitalbevegelse og fritt arbeidsmarked?

Sterk kapitalinvasjon av Norge. EEC-lands andel ennå begrenset

Norsk lov mot kapitalinvasjon — konsesjonslovene

For det andre: Hvilken økonomisk politikk fører EEC i dag? Hvilken jordbrukspolitikk Hvilken fiskeripolitikk? osv.

— Hvilke konsekvenser vil dette ha i Norge?

For det tredje: Hvilke almenne politiske konsekvenser vil EEC-medlemskapet få for Norge?

La oss følge dette opplegget og starte med tollunionen:

TOLLUNIONEN

Hva betyr det at tollmurene mellom Norge og EEC blir borte?

Virkningene vil være forskjellige for de næringer som produserer for eksport og de næringer som produserer for hjemmemarkedet. Eksportnæringene vil stort sett ha fordeler av at tollmurene blir borte. EEC krever i dag toll på en del viktige norske eksportvarer -- for å beskytte sin egen industri mot konkurranse fra Norge. Hvis Norge går inn i EEC, vil tollene falle bort, og norske eksportnæringer vil få lettere adgang til markedet på kontinentet.

For hjemmeindustrien og for andre næringer som produserer for hjemmemarkedet, er forholdet det stikk motsatte. Store deler av norsk hjemmeindustri beskyttes mot konkurranse fra EEC ved hjelp av toll. Går Norge inn i EEC, må tollene bort.

Verken fra industrihold eller fra norske myndigheter er det gjort noe forsøk på å veie fordelene for eksportnæringene mot ulempene for hjemmenæringene. Totalt sett er det derfor vanskelig å si om f.eks. norsk industri vil tjene eller tape på at Norge går inn i en Tollunion med EEC. Omstillingsproblemer vil vi ha i alle fall -- enten vi går inn eller blir stående utenfor EEC. Det som er sikkert, er at vi ikke må gå inn -- slik det ble hevdet i 1962.

I dag er det ingen som snakker om handelspolitisk katastrofe hvis vi ikke går inn i EEC. Utviklingen etter 1962 har vist at eksporten til EEC har utviklet seg positivt tross tollmurene. Den ubetydelige dreiningen av eksporten vekk fra EEC har bare vært en rasjonell tilpasning i retning av mer lønnsomme markeder. Almene avsetningsproblemer for norsk eksport har EEC ikke skapt. Det vil heller ikke et EEC utvidet med land som England og Danmark gjøre.

I forbindelse med tollunionen er det derfor grunn til å understreke:

Norge må ikke gå inn i EEC på grunn av tollunionen. Norsk industri kan totalt sett greie seg like godt, og kanskje bedre, utafør EEC -- takket være den beskyttelse vi da kan gi vår hjemmeindustri.

Andre sider ved EEC-systemet har langt mer grunnleggende og langt sterkere virkninger for det norske samfunnet. Derfor vil det være en avsporing å la debatten om EEC bli en debatt om markedspolitikk og tollsatser.

HVA VIL DE VIKTIGSTE KONSEKVENSENE AV FRI ETABLERINGSRETT OG FRI KAPITALBEVEGELSER BLI FOR NORGE?

1. Det vil bli lettere for utenlandske konserner å slå seg ned i Norge.

Konsesjonslovene må endres, slik at utlendinger får samme rett som som nordmenn til å drive næringsvirksomhet i Norge.

2. Det vil bli lettere for utenlandske konserner å kjøpe opp aksjer i eksisterende norske bedrifter.

3. I tillegg til at adgangen til Norge lettes, vil utenlandske konserner ha større interesse av å etablere seg i Norge.

Det er i dag tre hovedgrunner til at utenlandsk kapital ønsker seg til Norge:

a. De vil utnytte spesielt lønnsomme naturressurser som f.eks. elektrisk kraft eller råvarer som malmer og fisk.

b. De vil ha en viss kontroll med viktige norske eksportbransjer for å hindre ubehagelig konkurranse mot egne bedrifter innen samme bransje.

c. De vil ha sin del av profitten av varer som selges på det norske markedet.

Dersom Norge går inn i EEC vil situasjonen endre seg slik:

a. Lønnsomme norske naturressurser blir enda mer lønnsomme fordi de stort sett utnyttes i eksportproduksjon. Alt i dag er det en tvilsom forretning for Norge å la utenlandske konserner skatte og walte med norske naturressurser. Det hjelper oss lite om utenlandske kapi-
interesser finner det enda mer lønnsomt å utnytte våre ressurser av kraft og råvarer.

b. Norsk eksport blir mer konkurransedyktig dersom tollmurene mot EEC faller bort. Det vil bli enda viktigere for storkonserner i EEC å sikre seg kontroll over norske eksportbransjer.

c. Hvis tollmurene faller, blir ikke det norske markedet noe "hjemmemarked" lenger. Bedrifter i Norge vil kunne selge alle sine produkter tollfritt innen et stor-EEC.

Går Norge inn i EEC, vil utenlandske konserner ha enda større grunn til å passe på hva som skjer i Norge. Det betyr at de også vil holde et øye med hverandre: Det vil bli viktigere enn før å hindre andre storkonserner å bygge opp en konkurrerende produksjon fra Norge — med basis i norsk kraft, norske råvarer og norsk arbeidskraft. Presset mot Norge vil derfor øke betraktelig.

4. Det vil bli umulig å motvirke den utenlandske kontrollen over norsk næringsliv med en nasjonal økonomisk politikk, — inntil vi bryter med EEC.

Bank og forsikringsvesenet vil her være en spesielt kritisk sektor. Dette er et felt hvor konsesjonslovgivningen har vært effektivt håndhevet. Går vi inn i EEC, må vi regne med at utenlandske banker og forsikringselskaper raskt vil rykke inn i Norge. Det vil skje — som det skjer andre steder:

- ved oppkjøp av norske banker
- ved etablering av filialer på norsk grunn
- ved sammenslutning av norske og utenlandske banker i internasjonale bankkjeder.

Tilsvarende ting vil skje innafor forsikringssektoren.

Dette betyr at det er umulig for en norsk regjering å regulere kredittmarkedet etter samfunnmessige eller distriktspolitiske kriterier. Lånepitalen vil bevege seg fritt over grensene til og fra Norge. Utenlandske kreditt-interesser vil få avgjørende ord med i laget om hvilke norske bedrifter som skal gis lån, hvilke bransjer som skal satses på og hvor utbyggingen skal finne sted.

Utnyttelse av naturressurser

Viktig for EEC-konsernene å kontrollere norske bedrifter

Alle de styringsmekanismene som nasjonale regjeringer er så stolte av i dag, vil falle bort. Løper utviklingen løpsk, er den avhengig av at fellesorganene i Bryssel griper inn. Fra norsk side kan lite eller ingenting gjøres.

HVA BETYR DET FOR FOLK FLEST AT UTENLANDSK KAPITAL FÅR ØKT KONTROLL OVER NORSK NÆRINGSLIV?

Dersom Norge går inn i EEC, vil stadig flere norske bedrifter inngå som ledd i interessene til nordmenn flest på flere vis.

Konsernene kan unndra seg skattelegging

1. Internasjonale konserner kan ta fortjenester ut av landet, slik at den ikke skattlegges her.

Det kan skje ved at bedriften i Norge betaler urimelige høye avgifter til moderselskapet for patenter, felles reklameopplegg og felles markedsføring. Det kan også skje ved at moderselskapet opererer med imrimelig lave avregningspriser når bedriften i Norge produserer råvarer eller halvfabrikata for moderselskapet.

Monopolene kan ta overpriser

2. Internasjonale konserner som slår seg fram til en monopolstilling på det norske markedet for varene sine, vil kunne ta ut enorm fortjeneste i form av overpriser — slik oljeselskapene lenge har gjort.

3. Lett adgang for utenlandsk kapital vil føre til at internasjonale konserner får de fleste fordelene av de norske naturressursene.

Naturlig nok er det de mest lønnsomme naturressursene som frister utenlandsk kapital mest. Og utenlandske storkonserner har den makt som skal til for å tvinge seg inn:

— enten det skjer ved å tilby de største kapitalmengdene og de gunstigste lånevilkårene når ny produksjon skal settes i gang.

— ved å kjøpe opp eksisterende bedrifter

— eller ved å tvinge eksisterende bedrifter til

"samarbeid" på betingelser som storkonsernet dikterer.

4. Lett adgang for utenlandsk kapital vil også føre til at forsøk på å bygge opp en avansert og effektiv norsk eksportindustri vil holdes kunstig tilbake, — i den grad utenlandsk kapital sikrer seg kontroll over denne industrien for å beskytte egne bedrifter andre steder.

5. Sist, men ikke minst: Internasjonale konserner står i en sterk stilling overfor de ansatte — og også overfor myndighetene.

De kan true med å innskrenke produksjonen eller legge ned bedriften og i stedet utvide produksjonen i land der myndighetene kan lokke med gunstigere vilkår, og der lønnsstakerne kan "lokke" med lavere lønninger.

De store konsernkjedene vil ofte ha mange bedrifter av samme slag spredt rundt omkring. Hvis produksjonen totalt skal utvides, vil det skje der hvor betingelsene er mest fordelaktige. Skal produksjonen begrenses, vil det skje der hvor lønnsomheten er minst. Det blir derfor vanskelig å føre effektiv lønnskamp mot internasjonale storkonserner.

Spørsmålet om utenlandsk kapitalkontroll i Norge vil være av avgjørende betydning for arbeidsfolks maktgrunnlag på lengre sikt.

Dersom det norske næringslivet er oppslukt og integrert i internasjonale kjempekonserner, skal det atskillig mer til for å reise en effektiv motstand. Arbeidere som ønsker mer å si over sin egen bedrift og over sine egne lønns- og arbeidsvilkår, vil møte en sterkere motstand i et internasjonalt konsern enn i et norsk-eid firma.

Integrasjon i storkonsernernes verden rammer også mulighetene for økonomisk handlefrihet på det nasjonale plan. Den som vil nasjonalisere Årdal og Sunndal Verk, må først vite hvor en kan få kjøpt aluminiumsoksyden og hvor en kan få solgt den ferdige aluminiumen.

Alle disse problemene som henger sammen med utenlandskapitalen, er problemer som vi strir med alt i dag. Det er ikke EEC som skaper dem, men de vil drastisk økes dersom Norge går inn i EEC — fordi utenlandsk kapital da vil overta kontrollen over norsk næringsliv enda raskere enn i dag.

Vi løser ikke disse problemene bare ved å holde oss utenfor EEC. Men går vi inn i EEC, frasier vi oss enhver mulighet til å ta opp kampen mot en slik utvikling. EEC forutsetter fri kapitalbevegelser. EEC er nettopp skapt for at kapitalbevegelsene skulle bli frie.

Ønsker vi ikke en slik utvikling, må vi holde oss utenfor EEC: Og så utnytte den handlefrihet den gir oss, til å ta kampen opp mot storkonsernernes herredømme.

DET FRIE ARBEIDSMARKEDET

Frigjøringen av kapitalbevegelsene og den frie etableringsretten øker kapitalkraftenes makt. Hva med den frie arbeidsmarkedet?

Det høres umiddelbart fint med frihet til å ta arbeid hvor som helst. Problemet er bare at det ikke er arbeid å få hvor som helst.

Det frie arbeidsmarkedet betyr i sin konsekvens ikke frihet for lønnstakerne, men frihet for kapitaleieren. Fordi kapitaleierne har et felles arbeidsmarked å øse av, kan de trygt legge bedriftene sine akkurat der det passer dem selv mest. Arbeidskraften vil bli tvunget til å følge etter — hvis den vil ha noe å leve av.

I mindre målestokk — men ille nok for den som rammes av det — kjenner vi det samme fra vårt eget land. Distriktsproblemene forverres stadig. Misforholdet mellom plasseringen av arbeidsplasser og bosettingsmønsteret er et karakteristisk trekk i utviklingen. Tallet på bortearbeidere øker, og reisene til og fra arbeidet betyr en drastisk økning i reell arbeidstid for stadig flere.

Går Norge inn i EEC, vil denne utviklingen påskyndes. Konsentrasjon er kjennetegnet på det som skjer i EEC i dag. Avfolking og tvangsflytting er resultatet.

Når et fritt arbeidsmarked er kombinert med fri etableringsrett og frie kapitalbevegelser for kapitaleierne, betyr friheten på arbeidsmarkedet økt avmakt for arbeidsfolk. Friheten på arbeidsmarkedet er kapitaleiernes frihet til å kjøpe arbeidskraft der den er billig og flytte den dit der den gir størst profit. Det som kalles "frie arbeidskraft-bevegelser", er ikke noe annet enn tvangsflytting av arbeidere.

Det er arbeidsløshet på hjemstedet som i dag tvinger millioner av arbeidsfolk til å krysse landegrensene for å finne arbeid. Det dreier seg ikke om ingeniører eller andre høyt utdannede på vei til en

Arbeidernes avmektighet i lønnskampen vil øke

Myndighetenes avhengighet av storkapitalen vil øke.

bedre betalt jobb enn i hjemlandet. De som tvinges ut, er arbeidsløse og vesentlig ufaglærte arbeidere. De må bort fra hjemstedet og hjemlandet fordi de som rår over kapitalen, har funnet det mest profitabelt å legge arbeidsplassene andre steder.

**Fremmedarbeiderne
— en pariaklasse**

Fremmedarbeiderne har vanligvis ikke stemmerett i vertslandet. De er som oftest ikke fagorganiserte. De må godta lavere lønninger fordi de vanligvis fyller opp spesielle yrker eller arbeidsplasser. De lever i strøk som tar form av begynnende ghettoer.

Fremmedarbeidernes oppgave er å virke som smøreolje i EEC-systemet.

— De rykker inn der hvor lønnsnivået er for lavt til at lokalbefolkningen vil ta jobb.

— De plasseres i industrier der behovet for arbeidskraft svinger sterkt opp og ned. Det er lettere å si opp en fremmedarbeider når bedriften må innskrenke. — De blir brukt til å dekke storindustriens økende behov for skiftarbeidere.

**«Amerikanske»
tilstander i
europaisk fag-
bevegelse**

Det har alt ført til en situasjon som på skjebnesvanger vis underminerer arbeiderbevegelsens kampkraft. Det innebærer en alvorlig fare for "amerikanske tilstander" innafor europaisk arbeiderbevegelse — med en oppsplitting av arbeiderklassen i relativt privilegerte og underprivilegerte arbeidergrupper. Hovedfaren ved denne oppsplittingen er at den for en stor del da vil følge etniske og nasjonale skiller.

Dette innebærer en alvorlig fare for at solidariteten mellom yrkesgrupper undergraves, og arbeiderkollektivet i den enkelte bedrift splittes.

Faren er så mye større fordi fagbevegelsen i Vest-Europa alt på forhånd er splittet — i kommunistiske, sosialdemokratiske og kristendemokratiske fagbevegelser. Samlet er organisasjonsprosenten lavlangt lavere enn vi er vant til i Norge.

**Lav prosent fag-
organiserte i EEC**

Bare 20% av de franske lønnstakerne er fagorganiserte. Dessuten er de splittet i tre landsomfattende fagbevegelser. I Vest-Tyskland er 30% av lønnstakerne organiserte, mens vi i Norge har en organisasjonsprosent på 75.

Norsk arbeiderbevegelse har ingenting å vinne ved et medlemskap i EEC. Knappt oppsummert er konsekvensene:

**Arbeidsfolk har
ingenting å vinne
på EEC!**

— økt makt til monopolisert kapital og til internasjonale konserner

— økt avmakt og umyndiggjørelse for norske lønnstakere

på kort sikt vil det bli atskillig vanskeligere å føre en effektiv lønnskamp. Arbeidsfolk i Norge vil måtte konkurrere med arbeidsfolk i andre land om å gjøre profitten for kapitaleieren så høy som mulig. Det kan bare skje ved å konkurrere om å holde lønningene nede og arbeidsintensiteten oppe.

— På lang sikt vil alt dette bidra til at arbeidsfolks strategiske posisjon overfor kapitalkreftene svekkes.

"HARMONISERINGEN" AV DEN

ØKONOMISKE POLITIKKEN

Det er ikke nok for EEC å stadfeste tollunion, fri etableringsrett, fri kapitalbevegelse og fritt arbeidsmarked. De enkelte medlemsland kan ikke lenger føre sin egen økonomiske politikk. Dels må EEC

sette ut i livet en felles økonomisk politikk, dels må medlemsstatene samordne eller "harmonisere" sine tiltak på det økonomiske området.

Det er umulig å gi noe fullstendig bilde av alle de felter som denne "harmoniseringen" omfatter. Det får være nok å fastslå hva "harmoniseringen" vil bety for oss i Norge på endel spredte områder:

"Harmonisering" av økonomisk politikk i Fellesskapet

1. Skattesatser og skatteregler skal være felles for alle EEC-land med små muligheter for avvik. Det betyr at progresjonen må dempes ytterligere — ned til et felles-europeisk nivå. Det betyr at inntektsfordelingen vil bli enda skjevere enn den er i dag.

Overgangen til moms var fra norsk side et ledd i tilpasningen til skattesystemet i EEC. Alle EEC-statene har innført moms. Overgangen til økt indirekte beskatning rammer lavtlønnsgruppene hardest.

Målsettingen — ens skatteregler — er mer enn en målsetting: Den er en nødvendighet. Kapitalen vil flyte fra Norge dersom skattene her er høyere enn i andre EEC-land.

2. Avgiftssatsene skal også harmoniseres. Alt i alt betyr dette at inntektssida på de offentlige budsjettene blir låst fast. Et spredt bygd land som Norge vil ha særlig store utgifter, f.eks. på kommunikasjonssektoren. Sosiale tiltak av ulike slag må derfor tilpasses en snevrere ramme enn i andre land.

3. Rentesesatsene må heves til et felles-europeisk nivå. Selv etter den siste renteøkningen ligger rentenivået i Norge lavere enn i EEC. Innafor EEC er det ikke mulig i lengden å opprettholde ulike rentenivåer: Kapitalen vil alltid strømme dit profitten er størst. Det vil si at den må bys samme vilkår i Norge som ellers i EEC — dersom Norge går inn i EEC.

Høyere rente betyr økte renteutgifter på boliger og dermed økte boutgifter. Med strammere budsjettamme for staten vil mulighetene for å subsidiere boligbygginga på andre måter enn via lav rente bli redusert.

Den sosiale boligbygginga vil bli enda mer usosial enn den er i dag. Høyere rente betyr også økte renteutgifter for kommunene og dermed redusert kommunal tjenesteyting.

Økte renter, også økte bo-utgifter

4. Også som forbrukere vil nordmenn flest rammes på pungen av et EEC-medlemskap. Innafor tollunionen må alle diskriminerende tilskudd til norsk jordbruk falle bort. Fordi en stor del av disse tilskudda har vært gjort i form av subsidier, vil prisene gå opp på en del varer. Forbrukernes utgiftsbudsjett vil som følge av dette gå opp med mer enn 700 mill. kroner.

Også en del importvarer vil gå opp i pris. Norge har i dag stort sett lavere tollsatser enn EEC. En del av de varer vi kjøper fra land utafor EEC vil derfor gå tildels betydelig opp i pris. Det gjelder varer som korn, sydfruktar, sukker og kaffe.

Det er også verd å merke seg at økte tollsatser utad ikke vil bety økte inntekter for den norske statskassa. Det er et ledd i den nye

Forbrukerne får svi

finansieringsordningen innen EEC at 90 % av alle tollinntekter skal overføres til EECs fellesbudsjett. Bare 10 % av tollinntektene kan beholdes til dekning av tollvesenets utgifter o.l.

POLITISKE KONSEKVENSER

AV EEC-MEDLEMSKAP

Dersom Norge går inn i EEC vil det ha politiske konsekvenser på tre plan:

Nordmenn mister styringsretten over Norge

1. Vår nasjonale handlefrihet blir sterkt redusert.
2. Folkevalgte organer svekkes i forhold til kapitalkraftene og offentlig teknokrati.
3. Folk flest vil få enda mindre kontroll over sine livsvilkår enn i dag. La oss se litt nærmere på disse tre punktene

EEC's lover vil fortrenge norske lover

1. Vår nasjonale frihet blir sterkt redusert.
  - Vi kan ikke føre vår egen handelspolitikk overfor land utafor EEC. EEC skal etter hvert føre en felles handelspolitikk overfor andre EEC-land. Vi kan ikke gripe inn sjøl om utenlandsk kapital truer med å ta fullstendig overhånd i Norge.
  - Vi kan ikke regulere tilstrømmingen av utenlandsk arbeidskraft dersom det er ønskelig av sosiale eller andre grunner.
  - Hvert år vil hundrevis av vedtak og forordninger fra Kommissjonen og Ministerrådet trenge tilside eksisterende norske lover. Norske domstoler må dømme i samsvar med dette.
  - Vi vil etter hvert ikke kunne føre noen uavhengig finanspolitikk. Vi vil ikke kunne gripe inn overfor en uheldig prisutvikling med midler som skatter, avgifter, kreditt-tilstramminger o.l. En økonomisk utvikling mot større sosiale skjevheter har vi små muligheter til å motvirke fra norsk side.
  - Vi kan ikke føre en egen jordbruks- og fiskeripolitikk for å trygge bosettingen i bygdene. I EEC er slikt en sak for fellesorganene og byråkratiet i Bryssel.
  - Og som Stortingsmelding 92 (1969/70) understreker: "Blir planene om en økonomisk og monetær union realisert etter de foreliggende retningslinjer, vil dette få stor betydning og medføre en gradvis overføring av økonomisk myndighet fra nasjonale til Felleskapets organer".
  - Vi kan ikke uten videre nasjonalisere norske bedrifter. I Italia forsøkte en å nasjonalisere kraftverkene. Nasjonaliseringen ble godkjent av den italienske høyesterett, men omstøtt av Europadomstolen. Den må Italia bøye seg for.

Alt dette er begrensninger i handlefrihet som følger direkte av et EEC-medlemskap. Dette er hva Roma-traktaten og regelverket i EEC krever av oss.

I tillegg kommer så den avmakt vi vil vokse inn i som følge av at de internasjonale storkonsernene får fri adgang til å gjøre det norske næringslivet til et lite ledd i sitt enorme økonomiske nettverk.

2. Folkevalgte organer svekkes i forhold til kapitalkraftene og offentlig teknologi. Vi har ikke noe ideal-demokrati i Norge i dag. Men demokratiet

Ingen selvstendig bosettingspolitikk

står sterkere — både faktisk og som målsetting — i en stat som Norge enn innen et internasjonalt storkonsern.

Men hva skjer i EEC?

Der skapes det et system som reduserer handlefriheten til nasjonalstatene, og som øker handlefriheten til storkonsernene.

Med EEC er folkevalgte organer endelig satt ut av spillet i Vest-Europa. De nasjonale parlamenter er alt i dag trengt til side av maktstrukturene innen næringsliv og offentlig teknokrati. EEC stadfester denne utviklingen ved:

1. Å kreve at alle viktige sider av den økonomiske politikken skal avgjøres av fellesorganene i Bryssel.
2. Å gjøre EEC-parlamentet til en dekorasjon uten politisk innhold.
3. Folk flest vil få enda mindre kontroll over sine livsvilkår enn i dag.

- Kontrollen gjennom stemmeseddelen blir enda mer fiktiv enn den er i dag — fordi de folkevalgte organene får enda mindre å si over samfunnsutviklingen.
- I arbeidslivet blir stadig flere trukket inn som anonyme brikker i virksomheter som folk ikke har muligheter til å skaffe seg oversikt over — og som i økt grad ledes fra utlandet.
- I fagbevegelsen vil medlemmene stå overfor en motstander som er blitt mektigere, fjernere og som har større muligheter for manipulering.
- Lokale fellesavgjørelser vil bety enda mindre for lokalsamfunns ve og vel. Almene konjunkturer og sentrale planleggingsinstanser vil gjøre både mennesker og lokalsamfunn enda mer avmektig enn de er i dag — dersom EEC-systemet skal rå i Norge.

**Demokratiske
beslutningsorganer
— dekorasjon for
EEC**

Hva koster det å stå utenfor?

Bjørn Brochmann

(Arbeiderpartiets studentlag)

Et spørsmål som med jamne mellomrom dukker opp i samband med diskusjonen om Norges stilling til EEC er om vi "har råd" til å stå utenfor det store markedet som EEC vil utgjøre. Noen prøver i sin iver etter å få oss med i det store "fellesskapet" å framstille det som om Norge nærmest skulle gå bankerott eller i det minste komme inn i et økonomisk bakevje dersom vi skulle "isolere oss fra resten av Europa" som tilhengerne gjerne uttrykker det.

Rett nok er det ikke lenger så mange av EEC tilhengerne som nytter den slags skremmelsagitasjon. Naturlig nok, ettersom påstander om slike negative virkninger av å stå utenfor EEC sakner grunnlag.

Denne artikkelen vil ikke være noen detaljanalyse av spørsmålet om "hva det koster å stå utenfor EEC".

Vi skal hovedsakelig se på hva Tollunionen EEC vil bety for norsk eksport. Det er gjerne framtidsutsiktene for eksporten man tenker på når man litt upresist snakker om "kostnadene ved å stå utenfor".

La oss ta en kort oversikt over hvor mye Norge eksporterer og til hvem denne eksport går. Av Statistisk Årbok 1958 finner vi at for året 1967 var verdien av Norges eksport:

Tollunion

Noen tall om norsk eksport

Totalt	12,4 milliarder kroner.
Til Europa	9,6 " "
Til EEC-landene	2,9 " "
Til EFTA-landene	5,6 " "

Antar vi at de andre EFTA-land går inn i EEC så vil eksporten til EEC, under forutsetning av at eksportandelene fra 1967 er konstante, utgjør nesten 70 % av Norges totale eksport.

Det er klart at det vil være katastrofalt om Norge skulle bli isolert fra disse markedene hvis vi ikke går inn i EEC. Men isolert blir Norge naturligvis ikke, hvis vi med "isolert" meiner at norske varer blir ute stengt fra dette markedet. Norge står allerede utenfor EEC, men eksporten dit bare øker og øker likevel.

Rett nok betyr Tollunionen EEC at de fleste norske varer må foreta et hopp over et (forholdsvis lavt) tollhinder for å komme inn på EEC-markedet. Men det hoppet ser ut til å gå aldeles utmerket. Sammenlikner vi første halvdel av 1969 med første halvdel av 1970, så økte den norske eksporten (i verdi) til EEC med 18 %, mens eksporten til frihandelsområdet EFTA økte med 13 %.

Kan vi spare noe ved å gå inn? Spørsmålet er imidlertid: Hva ville Norge som nasjon vinne på at tollmuren rundt EEC blei tatt vekk? (F.eks. ved at Norge blei medlem av EEC.)

Spørsmålet er i realiteten ikke enkelt å svare på, men dersom vi gjør noen bestemte forutsetninger, er det forholdsvis greit å gi et anslag over hva landet ville spare dersom tollhindringene ble fjernet.

Første forutsetning er at vi vurderer ut i fra situasjonen i dag og ikke spekulerer over hvor stor eksporten til EEC vil bli framtida og hvordan den vil være sammensatt da.

Det er rett nok riktig å ta med vurderinger om framtida, men ikke når vi skal prøve å komme fram til et tallanslag på en oversiktlig måte og uten for store vanskeligheter. Etter at vi har kommet fram til et resultat kan vi la vurderingene komme inn og enten svekke eller styrke resultatet.

Forutsetning nr. 2 er antagelsen om at de norske eksportproduktene er utsatt for konkurranse fra produsenter innenfor EEC. Disse produsentene lager nøyaktig samme slags varer som de norske eksportørene gjør. Vi antar også at kostnadene ved å framstille et eller annet produkt er nøyaktig like store i EEC som i Norge.

I så fall vil de norske varene p.g.a. tollene uvegerlig få en høyere pris enn de varene som er produsert innenfor EEC. De norske varene vil da bli utkonkurrert hvis ikke de norske produsentene enten

1. senker sin egen profitt tilsvarende tollbeløpet som er betalt, eller
2. senker produksjonskostnadene (f.eks. ved å sette ned arbeidslønna) så det tilsvarer tollbeløpet, eller
3. mottar offentlige subsidier som tilsvarer tollbeløpet.

Hvor høye Tollsats har så EEC?

Til det er det å si:

For det første er noen varer helt tollfrie.

For det andre har noen varer tollfrie kvoter.

For det tredje har varer som er mye bearbeidd stort sett høyere tollsats enn varer som er lite bearbeidd. (Eksempel for tre- og papirprodukter. Der er tollene 0-3 % for råvarer, 0-5 % for halvfabrikata og 4-8 % for ferdigvarer.)

For det fjerde varierer tollsatsene fra vareslag til vareslag. (For verkstedprodukter er tollene 5-9 %, for jern og stål 4-8 %).

Et veiet gjennomsnitt av EEC's tollsats med de enkelte eksportprodukters andel av total eksport til EEC som vekter gir et tollhinder på omkring 5-6 %. (Om vi regner England, Danmark og Sverige med i EEC vil vektene bli noe endret, men gjennomsnittstollen skulle likevel ikke bli mye endret.)

Vi har nå kommet så langt at vi kan forsøke å gi et svar på hva Norge vil vinne ved å gå inn i EEC. Vi kan ta for oss det tilfellet som vel de fleste ser på som det verste, nemlig at England, Danmark og Sverige går inn i EEC mens Norge ikke gjør det.

Norge eksporterte i 1967 til disse markedene varer for 8,5 milliarder kroner. Med en gjennomsnittstoll på 5 % må norske eksportører betale 8500 millioner kroner $\times 0,05 = 425$ millioner kroner for å bevare konkurranseevnen. Sammenlikner vi dette tallet med bruttonasjonalprodukt i Norge samme år, som ifølge Statistisk årbok var på omkring 66000 millioner kroner, (SÅ. 1968, s. 53) så ser vi at tolluttgiftene ville være litt over 0,5 % av de samlede inntekter i Norge. For å opprettholde konkurranseevnen med EEC og samtidig stå utenfor, ville

**Frikonkurranse
en forutsetning**

Tollsatsene

det ha vært tilstrekkelig om Norge et år fikk ei prisstigning som var 0,5 % mindre enn prisstigninga innen EEC. Forutsatt at de norske eksportørene får råvarene sine fra Norge. Merk imidlertid: Såvel anslag over tollkostnadene som sammenlikninga mellom konkurransevne og prisstigning er bare for å vise størrelsesordenen. Til hvert punkt er det mulig å komme med endel "om" og "men", som imidlertid neppe vil endre konklusjonen om at tollbeløpet er svært lite i forhold til nasjonens samlede inntekter.

Et argument som imidlertid kanskje har noe for seg er at siden eksporten til EEC og EFTA stiger langt raskere enn nasjonalproduktet stiger, så vil tollbeløpet i framtida komme til å utgjøre en større andel av nasjonalproduktet enn det gjør i dag. Dette er riktig såfremt tollsatsene består uendret for de kommende år. Men utviklingen den siste tida har gått i retning av stadig større frihandel, også mellom handelsblokkene, slik at det er ikke urealistisk å vente at tollsatsene vil bli satt ytterligere ned. Dessuten vil den norske staten kunne kreve opp toll for f.eks. svenske varer som kommer til Norge hvis Sverige går med i EEC. De svenske mer-kostnadene blir da inntekter for den norske stat. Jeg tror derfor det er mulig å godta det kostnadsanslaget vi var kommet fram til.

Et poeng er imidlertid at selv om summen er liten for det norske samfunn som helhet, så vil det kunne bli forholdsvis store beløp å betale for den enkelte næring som blir rammet av tollene, eller for arbeiderne i denne næringen dersom produsentene betaler tollene ved å gi arbeiderne mindre lønn.

Egentlig er dette heller ikke noe problem. Gjennom skattepolitikk og gjennom forskjellige støtteordninger kan den mer-belastning som måtte komme på en næring utjevnes på alle andre. Tollhinderet rundt EEC vil da bli nærmest umerkbart for den enkelte.

Tall-beregningen ovenfor var gjort under bestemte forutsetninger. Vi kan da spørre: Holder disse forutsetningene, er de realistiske? En av forutsetningene var at produsenter innen EEC lager de samme produkter som de norske eksportørene gjør- og de lager produktene like billig. Dette er imidlertid ikke tilfelle. En tabell over noen av de viktigste norske eksportprodukter til EEC-landene viser (tab. gjelder 1964)

Frikonkurranse-
forutsetningen
holder ikke

Norsk eksport
viktig for
industrien i
EEC

Vareslag	Norges andel av EEC-markedet for viktige norske eksportprodukter
Magnesium, rå	48 %
Ferrolegeringer	25 %
Nikkel, rå	21 %
Avispapir	16 %

(Markedsutvalgets rapport av 24.2.1967, side 161)

Vi ser at EEC landenes behov for disse varene i stor grad dekkes av Norge. Nærmeste halvparten av den magnesium de 6 EEC-landene kjøpte kom fra Norge.

Disse råvarene har EEC-landene selv begrenset naturgrunnlag for, men varene er svært nødvendige for deres egen industri. Altså må de kjøpe disse varene, nærmest uansett pris. Derfor er ikke kjøperne heller interessert i at varene skal fordyres via toll, slik at de gjerne så at tollene blei fjerna. Det har da også til en viss grad skjedd i og med at tollfrie kvoter for f.eks. papir og papirmasse idag er så store at representanter for denne industrien sier seg "fornøyd" med disse. Tollfrie kvoter, særlig for råvarer, blir mer og mer alminnelig. Det skulle da også bare mangle ettersom hensikten med tollunionen i første rekke er å beskytte EEC's egen industri. De produkter EEC selv ikke produserer har de heller ikke særlig interesse av å beskytte.

70 % av Norges eksport til EEC består av det vi kan kalle råvarer og halvfabrikata. De viktigste produktene, ved siden av dem vi allerede har nevnt, er gjødningsstoffer, jern og stål, fisk og fôr, papirmasse og papiravfall. Råvare og halvfabrikata-eksporten til EFTA har omtrent samme sammensetning, men utgjør der en litt mindre andel av den totale eksporten. (Hovedsaklig fordi EFTA kjøper mere skip enn EEC gjør.)

Storparten av den norske eksporten har m.a.o. en særegen sammensetning. Samtidig som EEC ikke har særlig interesse av å ta toll for disse varene (med noen unntak rett nok), så har EEC stor interesse av å få tak i selve varene. Hvor stor denne interessen egentlig er, får vi en illustrasjon av ved å lese regjeringens egen kommentar til eksportsituasjonen; (Stortingsmelding nr. 1 (1970-71), s. 30) "Omlag 2/3 av økningen i eksportverdien (første halvår 1970) kan tilskrives prisoppgang, idet de gjennomsnittlige eksportprisene har gått opp med omlag 9 %... Den sterke prisoppgangen har særlig gjort seg gjeldende for viktige eksportvarer som nikkel, kopper, jern, stål, sildeolje, sildemel og cellulose, men det har også vært prisoppgang for jernmalm, tremasse, papir og flere fiskeprodukter... Til EFTA-landene økte eksporten januar-juli med 13 % og til EEC-landene med 18 % i forhold til samme periode i 1969... Utsiktene for vareeksporten i 1970 synes fortsatt stort sett å være gode, og for mange varer vil produksjonskapasiteten være den begrensede faktor."

Hvilke produkter eksporterer Norge?

Regjeringen om eksport-utsiktene

Altså: Til tross for at prisene på de norske råvarene og halvfabrikata for eksport økte betydelig, så økte likevel eksporten av disse varene. Og eksporten ville ha vært større hadde man vært i stand til å produsere mere. Noen økonomisk "isolasjon" synes således ikke å være særlig aktuelt, uansett hvor mye vi står utenfor EEC.

Hva så med den del av eksporten som består av ferdigvarer og som utgjør omkring 30 % av totalen. Disse varene er hovedsaklig:

Transportmidler (skip, deler til motorkjøretøyer) Elektriske maskiner (generatører, husholdningsartikler) Maskiner eller (kraner, heisebommer, kontor- og landbruksmaskiner)
Tekstiler

Merkevarer

En stor del av slike bearbeidde produkt bli markedsført under egne navn og merker. I slike tilfeller teller erfaringsmessig hensynet til kvalitet og bruksverdi mere enn hensynet til prisen. Vi kan bare tenke på oss selv når vi skal kjøpe ett armbåndsurs. Det er slett ikke sikkert at vi kjøper det billigste uret. Heller ikke er det slik at den billigste bilen er mest solgt.

Etterspørselsforhold

Dersom etterspørselsforholdene for de norske ferdig-produktene er slik som antydnet ovenfor, så teller ikke toll en noe særlig i dette tilfellet heller. (Noen varer, f.eks. frossenfisk og skotøy er imidlertid ganske prisfølsomme, men slike forbruksvarer utgjør en ganske liten del av den norske eksport.)

Foreløpig konklusjon

La oss summere opp: Først viste vi – under bestemte forutsetninger – at det for nasjonen som helhet var mulig å spare noen millioner kroner ved å gå inn i EEC: Siden viste vi at de forutsetningene vi nyttet for å komme fram til dette resultatet langt i fra er fullt tilstede. Norske eksportprodukter er ikke så prisfølsomme som vi først forutsatte. Hvor sterk innvirkning endringen av forutsetningene får for det resultatet vi først kom fra tiler usikkert, men det er i allefall klart at virkningen av tollhinderet rundt EEC blir mindre enn det vi fra først av antok. I dette regnskapet er heller ikke tatt med de negative virkningene som vil komme av at hvis vi går med i EEC, så kan ikke Norge aleine slutte handelsavtaler med et annet land, slik tilfellet er i dag. Så selv om medlemskap i EEC betyr mindre toll for noen varer, så betyr det sannsynligvis mere toll for andre varer, om enn i mindre målestokk.

Tollunionen uvesentlig

Vi har heller ikke tatt med at uten den tollbeskyttelse som enkelte norske næringer i dag har (f.eks. tekstilindustri og bygningsartikkelind.) og som vil måtte falle bort i EEC, så vil de trolig bli nådeløst utkonkurrert av de større europeiske selskapene siden den norske industrien består av "ekstremt mange og små bedrifter". (Industriforbundets beskrivelse av seg selv.)

Jeg tror vi foreløpig kan konkludere med at hvis tilhengerne av EEC tenker på tollunionens virkninger når de sier "vi har ikke råd til å stå utenfor EEC," er deres utsagn ikke helt i samsvar med virkeligheten.

Dersom tilhengerne ikke har andre argumenter å fare med, sto de svakt. Dette har mange av Europa-aktivistene etterhvert blitt klar over, og de har følgelig i stor grad gått over til en ny taktikk. Nå skal Norge og det norske folk inn i EEC av mere prinsipielle grunner. En del sier vi må danne et Europas Forente Stater, mens andre sier vi må følge kallet og misjonere for sosialdemokratiet i Europa.

Dem om det.

På den annen side er virkningene av tollunionen heller ikke noe argument mot medlemskap i EEC. Det viser seg altså at det jeg skriver om — nemlig Tollunionen — hverken betyr noe større fra eller til for det spørsmålet vi diskuterer — nemlig Norges forhold til EEC. Forsåvidt kunne man si at artikkelen ikke har noe med temaet å gjøre. Poenget er imidlertid at det er andre som har trukket toll og tollunionen inn i EEC debatten. Håpet er at denne artikkelen skal bidra til å fjerne tollunionen — iallefall fra EEC-debatten,

Det er forhold ved EEC som er atskillig viktigere og ikke minst atskillig farligere. Stikkordmessig vil jeg nevne hvordan EEC legger forholdene tilrette for en aksellerert monopolisering av økonomien, hvordan kartelldannelsen (og den dermed innebygde prisøkningen) stimuleres, hvordan kapitalkreftene får sitt etterlengtede "bedriftsvennlige økonomiske klima" som utvilsomt vil forverre inntekts- og formuesfordelingen og hvordan såvel bosetting som makt i økende grad vil bli sentralisert innen EEC.

Forhold som er viktigere

I siste instans er spørsmålet om Norge skal gå inn i EEC eller ikke, er spørsmålet om vi skal gi oss "Utviklinga" i vold, eller om vi skal ta opp kampen mot den — og (den moderne) monopolkapitalismen som er drivkraften bak EEC. Men de forhold som er nevnt og det spørsmål som er stilt vil andre i denne samlinga ta seg av.

Norsk landbruk idag, og følgene av norsk medlemskap i EEC

Liv Borgen

(Senterpartiets studentlag)

Den filosofi og verdiurdering Romatraktaten bygger på er betenkelig i alle henseender. Dette gjelder ikke minst den jordbrukspolitikken Fellesskapet går inn for.

Fra naturens side er Norge som bekjent ikke spesielt godt egnet for jordbruksformål. Likevel har det vært satset ganske mye fra samfunnets side på å opprettholde en utstrakt jordbruksvirksomhet her i landet, av selvforsyningsmessige grunner og for bosettingen.

NORSK JORDBRUKSPOLITIKK

Inntekts-målsetting

Det er politisk enighet om hovedmålsettingen for norsk jordbrukspolitikk. Hva inntektsmålsettingen angår, er det å gi yrkesutøvere i jordbruket økonomiske og sosiale levevilkår på linje med landets øvrige befolkning.

Bøndene — en lavtlønnsgruppe

Men statistikken viser at inntektsforholdene for jordbruksbefolkningen fortsatt er dårligere enn for yrkesutøvere i de fleste andre næringer. Jordbrukerne i Norge er da også stort sett

anerkjent som en lavtlønnsgruppe. Det er derfor et stort problem i norsk jordbrukspolitikk å få lagt forholdene til rette slik at også denne delen av befolkningen får en forsvarlig inntekt.

Inntektsspørsmålet blir da også tillagt stor vekt av Stortinget. Det tiltrådte enstemmig en innstilling fra landbrukskomiteén, som på grunnlag av Stortingsmelding 166 for 1964–65 formulerte inntektsmålsettingen slik: "Nettoinntekten pr. årsverk på et tidsmessig og rasjonelt drevet bruk, stort nok til å gi sysselsetting for en øvet voksen person hele året, bør ligge på et nivå som minst svarer til den årslønn voksne menn i gjennomsnitt oppnår i rasjonelt drevet industri".

Jordarealene er små og sterkt oppdelte og mange små bruksenheter blir ofte drevet i kombinasjon med andre næringer, som f.eks. skogbruk, fiske og turisme. I landbrukskomiteéns innstilling pekes det da også på at jordbruk som biyrke er en viktig del av næringsgrunnlaget for mange familier, og at også den delen av befolkningen må få skikkelig vederlag for arbeid i jordbruket.

I innstillingen fra landbrukskomiteén legges det også vekt på å øke effektiviteten i jordbruket som middel til å fremme produksjons- og inntektsmålsettingen.

I prinsippet er produksjonsmålsettingen å dekke landets behov for jordbruksvarer ved innenlandsk produksjon. Men dette til tross er norsk jordbruksproduksjon bare i stand til å dekke 38–39 % av vårt totale kaloribehov.

Produksjonsmålsetting

Bruksstruktur, topografi og klima i Norge ligger best til rette for husdyrproduksjon. Det har derfor vært full dekning for de vanligste husdyrproduktene. Det har til og med vært et visst overskudd av mjølkeprodukter enkelte tider av året, for at det kan være nok konsummelk året rundt. Dette har ført til problemer med lønnsom avsetning. Men når det gjelder korn til mat og fôr har det vært store underskudd. Derfor har jordbrukspolitikken støttet en overgang til kornproduksjon, ved hjelp av høye kornpriser og ved at støtten til mjølkeproduksjon knyttes til distrikter som vanskelig kan produsere korn (Nord-Norges tillegg, fjellbygdt tillegg). Som et resultat av denne politikken har store bruk på Østlandet gått over til å bli kornprodusenter, mens mjølkeproduksjonen har holdt seg i fjord- og fjellbygdene.

Men i tillegg til de to ovenfor nevnte målsettingene har norsk jordbrukspolitikk en bosettingsmålsetting. Det er mer eller mindre anerkjent at jordbruket inngår som en viktig del av grunnlaget for bosettingen i mange distrikter. Hensynet til bosettingen er grunnelsen for en del jordbrukspolitiske tiltak som bevisst tar sikte på å opprettholde bruk med en slik beliggenhet og av en slik størrelsesorden at de vanskelig kan bli økonomisk konkurransedyktige. Av mer direkte hensyn som blir tatt i den praktiske prispolitikk, kan nevnes fjellbygdtillegget på mjølk, Nord-Norges-tillegget og Finmarks-tillegget på samme vare (23 øre mer enn på Østlandet). Islike tilfelle kommer hensynet til bosettingen foran hensynet til inntekts- og effektivitetsmålsettingen.

**Bosettings-
målsetting**

JORDBRUKSPOLITIKKEN I ET VIDERE PERSPEKTIV

Bosettingshensynet er ikke et rent jordbrukspolitisk spørsmål, selv om det har nær tilknytning til jordbruket.

Utgangspunktet for en fornuftig drøfting av jordbrukspolitikken bør derfor være et noe videre perspektiv: Hvordan vil vi at landet skal se ut og hvilket samfunn ønsker vi?

Dessverre har vi ingen klart formulert målsetting for utbyggingen av Norge. Sp har i noen grad gitt uttrykk for en målsetting gjennom sin distriktpolitikk og distriktpolitiske talemåter har etter hvert fått gjennomslagskraft i de andre politiske partiene. Det er i Norge i dag større politisk enighet om å gjennomføre en distriktpolitisk målsetting enn noen gang. Hvorvidt det også er vilje til stede er mer tvilsomt.

Distrikts-politikk

Av de forhold som har gitt distriktpolitikken vind i seilene skal jeg peke på tre som jeg mener er vesentlige.

Miljøforskning har vist oss hvilke uheldige miljømessige kvaliteter en konsentrert bosetting innebærer.

Det blir fra flere hold påpekt at en konsentrert bosetting innebærer samfunnsøkonomiske belastninger i langt større grad enn vi har vært klar over. Forurensning er bl.a. en slik belastning.

Miljøskader

Dessuten begynner det å bli en utbredt oppfatning at friest mulig valg av bosted og yrke er av de gode velferdsstaten bør tilby.

Sett på denne bakgrunn burde målsettingen for utbyggingspolitikken her i landet være å opprettholde den bosettingen vi har og dessuten legge forholdene til rette for ny bosetting i de nordligste fylkene og i fjell- og fjordbygdene i Sør-Norge, noe som Sp har gjort seg til talsmann for.

Men vil en slik generell målsetting som den ovenfor skisserte være forenlig med medlemskap i EEC? Nei!

FELLESSKAPETS JORDBRUKSPOLITIKK

Profitt-maksimering

Romatraktaten bygger bl.a. på tesen om arbeidskraftens frie bevegelse og har profittmaksimering som hovedmålsetting.

I traktaten er det et eget avsnitt om jordbruket. I artikkel 39 gis det retningslinjer for målsetting og utforming av jordbrukspolitikken. Artiklen er nærmest formet som en ønskeliste.

Øverst på lista står ønsket om økt produktivitet, rasjonell utvikling og en optimal utnytting av produksjonsfaktoren, særlig arbeidskraften. Samtidig ønsker Fellesskapet – via rasjonalisering – å sikre en rimelig levestandard for jordbruksbefolkningen.

Rasjonalisering Stabile markeder

Lenger nede på lista kommer ønsket om å stabilisere markedene for bøndene, men samtidig sikre forbrukerne nødvendige tilførsler og rimelige priser på varene. – Disse målsettingene er delvis motstridende.

Nederst på lista kommer noen vagt formulerte ønsker om å ta hensyn til næringens særlige karakter, å gjennomføre den ønskede tilpasning gradvis, og ikke glemme at jordbruket utgjør en sektor som er nært knyttet til økonomien i sin helhet.

Sektortenkning

Det er blitt påpekt av bl.a. professor Sigmund Borga ved Norges Landbruks høyskole at å oppfylle alle disse ønskene med den nåværende markedsstruktur er en umulig oppgave.

Det EEC-politikerne egentlig har gjort, er å formulere alternativer som ekspertene og byråkratene kan få velge mellom. Dette viser bl. a. hvor stor makt kommisjonen med sin ekspertise får i avgjørelsesprosessen.

Ved utformingen av de mer konkrete retningslinjene for Fellesskapets jordbrukspolitikk har da også dr. Sicco Mansholt, visepresident og leder for landbruksavdelingen i Fellesmarkedskommisjonen, valgt å oppfylle de ønskene som står øverst på lista og har gitt de andre på båten. Dermed har han tilpasset jordbruket til de verdier som ligger til grunn for Romatraktaten.

Mansholt-planen

Mansholt-planen går i korthet ut på å redusere tallet på sysselsatte og å redusere det oppdyrkede arealet for derved å sikre tilstrekkelige inntekter for den delen av jordbruksbefolkningen som overlever rasjonaliseringsprosessen.

Færre bruk, færre sysselsatte

I Mansholts konkrete planer for tidsrommet fram til 1980 inngår en reduksjon av jordbruksarealet med 5 mill. mål og antallet av bønder med 5 mill. Derved reduseres jordbruksbefolkningen fra ca. 16% av den totale yrkesbefolkning i 1965 til ca. 6% i 1980.

Omskolering, førtidspensjon

Folk som rasjonaliseres vekk skal dels omskoleres og dels førtidspensjoneres. De områdene som tas ut av produksjonen skal legges ut til skog og rekreasjonsområder for industribefolkningen i de store bykonsentrasjonene.

Jordbruket skal tilpasses den tekniske virkelighet, som en talsmann for kommisjonen har uttrykt det.

Bakgrunnen for den drastiske omleggingen av jordbruksstrukturen som her er skissert, er en del overskuddsproblemer som Fellesskapet strir med. De seks landa er stort sett selvforsynt med

jordbruksvarer. Det importeres riktignok noe førkorn og storfekjøtt. Til gjengjeld har Fellesskapet et permanent overskudd av hvete, melkeprodukter, sukker og enkelte fruktslag. Disse varene må eksporteres til verdensmarkedets priser, som ligger svært lavt for nesten alle disse varenes vedkommende.

**Matvare-
overskudd**

Et av de tiltak som er satt i verk for å regulere tilbud og etterspørsel i forhold til hverandre, er Landbruksfondet. Dette fondet skal dekke alle utgifter ved markedsreguleringstiltak og støtte rasjonaliseringen i jordbruket.

Landbruksfondet

Men tross i betydelig støtte gjennom Landbruksfondet, bidrar overskuddet til å presse prisene, og det er umulig å øke prisene uten at overskuddet øker og problemene med avsetningen blir enda større.

Prispress

Utgiftene til Landbruksfondet er hittil dekket dels i form av oppkrevde importavgifter på jordbruksvarer, dels i form av direkte bidrag fra medlemslanda. Fra 1975 forutsettes det at utgiftene dekkes ved "egne" midler, altså ved hjelp av importavgifter og toll på jordbruksvarer fra tredje land.

Utgiftene ved markedsreguleringen er etter hvert kommet opp i anseelige beløp pr. år, og det er reist krav innenfor EEC om at utgiftene må bringes under kontroll og holdes på et "akseptabelt", dvs. vesentlig lavere, nivå. — Dette bare nevnt som et eksempel på de andre problemer i EEC's jordbrukspolitik.

**Kostbar
markeds-
regulering**

Av andre tiltak som er satt ut i livet kan nevnes et system av importavgifter. Som nevnt ovenfor skal disse avgiftene skaffe midler til Landbruksfondet. Dernest danner avgiftene en mur mot verdensmarkedets jordbrukspriser. Dessuten finnes det et sett av markeds-tiltak for de enkelte varekategorier som skal sikre omsetning til akseptable priser; vesentlig er dette støtteoppkjøp fra fellesorganenes side.

**Import-
avgifter**

EEC-politikken er basert på en rent økonomisk modell. Det er forutsatt at produksjonsfaktoren, arbeidskraft og kapital, skal kunne varieres fritt og flyttes innen markedet. Også jordarealet skal tilpasses målsettingen, som i en slik modell er størst mulig økonomisk utbytte. Det satses på en størst mulig tilpasning av ressursene for å oppnå en billig og tilsynelatende rasjonell produksjon. Som en konsekvens av dette går Fellesskapet inn for stordrift og flytting av produksjonen, fortrinnsvis til områder hvor forholdene ligger best mulig til rette sett fra et rent økonomisk synspunkt. Følgelig må arbeidskraften flytte, både mellom distrikter og næringer.

Stordrift

Mobilitet

NORSK SKEPSIS

At det på norsk landbrukshold er sterke motforestillinger mot EEC-medlemskap er ikke så vanskelig å forstå utfra den målsettingen for jordbrukspolitikken i EEC som er skissert ovenfor.

Som nevnt tidligere i artikkelen opererer man i Norge med sterk overpris på korn og med spesielt stor støtte til små bruk og vanskelig stilte distrikter. En slik politikk vil ikke være mulig innenfor rammen av EEC's jordbrukspolitik.

Jordbruket er allerede hardt i klemme her i landet. I løpet av

Færre bønder

de siste 10 år har tallet på selvstendige jordbrukere i Norge gått ned med 44 000, eller med 12 mann om dagen.

Inntektsreduksjon

I Stortingsmelding nr. 92 for 1969–70 antydes det en inntektsreduksjon på 700 mill. kroner pr. år for norsk jordbruk ved tilslutning til EEC. Dette er en reduksjon på ca. 40%. 1969 er valgt som eksempel, og det er da antatt at alle støtteordninger som anses uforenlige med EEC's jordbrukspolitikk faller bort, samt at det ikke oppnås særordninger for norsk jordbruk. Med andre ord: en realistisk vurdering!

Subsidier

EEC-MEDLEMSKAP SVEKKER IKKE BARE JORDBRUKET!

En slik inntektssvekkelse for jordbruket vil få konsekvenser langt utover jordbruksnæringen. Det er nemlig ikke nok om jordbruket – slik det kan tenkes etter EEC-reglene – får inntektstapet dekket ved tilskudd på sosialt grunnlag eller arealbasis. Produksjonen vil likevel gå sterkt ned og vår selvforsyning bli ytterligere svekket. Tilskudd i form av subsidier knyttet til varer er forbudt i EEC, hva enten de går til forbrukerne eller til produsentene.

Kystbefolkningen

En kraftig reduksjon i inntekten fra jordbruksdriften vil f. eks. bidra sterkt til at den kombinerte jordbruks- og fiskeribefolkningen langs kysten må pakke sammen for godt, med de følger dette må få for bosettingsstrukturen langs kysten.

Treforedlingsindustrien

En reduksjon av jordbruksbefolkningen i de mer skogrike områder sør- og østpå vil måtte få konsekvenser for norsk treforedlingsindustri. 3/4 av det salgsvirke som avvirkes i Norge kommer fra skogeiendommer som drives i forbindelse med jordbruk. En norsk gårdsskog er på ca. 400 mål, og det er i stor utstrekning skogeien selv som utfører avvirkningen. Ved en så drastisk inntektsreduksjon i jordbruket som antydtes ovenfor, vil en stor del av brukene bli nedlagt. Det vil da ganske enkelt ikke være noen i bygda til å avvirke tømmeret lenger, og utdrift med tilført arbeidskraft vil bli så kostbar at en kan komme til å få en råstoffkrise av dimensjoner for norsk treforedlingsindustri. Da vil det hjelpe lite med tollfri adgang til selv de mest attraktive markedene.

Men kanskje vi kan importere tømmer fra landa i Fellesskapet? Neppe i første omgang. Ifølge memorandum fra kommisjonen til rådet av 21. des. 1968 (Mansholtplanen) er det årlige underskudd på 50 mill. kubikkmeter råttømmer, som antas å stige til 88 mill. kubikkmeter i 1975. Men kommisjonen håper antagelig å bøte på dette ved å overføre landområder som tas ut av jordbruksdrift til skog. Imidlertid er omløpstida for skog ca. 70 år, så det varer en stund før dette prosjektet gir resultater.

JORDBRUKSPOLITIKK I U-LANDSPERSPEKTIV

Ifølge det samme memorandum fra kommisjonen til rådet har den felles jordbrukspolitikk hittil ytt et effektivt bidrag til integrasjonen i Fellesskapet.

Målet er en fullstendig økonomisk og politisk integrasjon av alle medlemslanda.

I dette Fellesskapet vil 94% av befolkningen bo i bykonsentrasjoner, og være et ledd i en gigantisk industriproduksjon som i stor utstrekning er basert på råvarer fra utviklingslanda.

Men har dette noe med jordbrukspolitikk å gjøre? Ja, jeg mener det. Ved den politikk EEC har lagt opp til overfor u-landa vil neppe kløften mellom den fattige og rike del av verden bli mindre.

Befolkningen i store u-landsområder lider av alvorlig proteinunderskudd, samtidig som det her i landet og de høyt industrialiserte EEC-landaføres opp store mengder proteinholdig kraftfor, med det resultat at lagrene av smør og flesek tårner seg opp og folk lider av overvekt og hjertekarsykdommer.

Etter min mening er det ganske innlysende at hvis u-landa hadde bedre kjøpeevne ville det ikke være noe jordbruksproblem hverken her i landet eller i EEC. Mange av u-landa er ikke særlig godt egnet for proteinproduksjon. De beste jordbruksområdene ligger for en stor del i den "rike" del av verden — i den tempererte sonen. Men u-landa har ikke råd til å kjøpe den maten de trenger. Tvertimot eksporteres det næringsmidler utover det som er ernæringsmessig forsvarlig fra mange u-land.

Med den befolkningseksplasjon vi har i verden vil ikke all verdens "grønne revolusjoner" kunne bøte på verdens proteinunderskudd.

Det er derfor umoralsk og uansvarlig å drive en politikk- slik det gjøres i EEC, som baserer seg på utnyttning av u-landas råstoffressurser til egen industriproduksjon og som gjør det ulønnsomt å utnytte hele det potensielle jordbruksarealet til jordbruksproduksjon.

For Norge vil en tilslutning til EEC bl.a. bety at landet blir trukket med i en u-landspolitikk verden ikke er tjent med.

Proteinunderskudd

U-landas kjøpekraft

Befolkningseksplasjon

Færre bygdesamfunn

LOKALSAMFUNN RASJONALISERES VEKK I FELLESKAPET

På det mer hjemlige plan vil en tilslutning komme til å bety en dødsdom over mange bygdesamfunn og dermed en endret livsform for mange mennesker.

Enkelte tror at strukturrasjonaliseringa i jordbruket kan gjennomføres og lokalsamfunna i distriktene likevel opprettholdes. Men hvis vi her i landet skal basere vår jordbrukspolitikk på Mansholtplanens retningslinjer vil dette neppe være tilfelle.

Et Mansholt-bruk skal anslagsvis være 800—1200 mål jord for planteproduksjon, 40—60 mjølkekuer, 150—200 slaktedy, 450—600 slaktesvin eller 10 000 høner. Tallene blir ansett for å være minstemål for de "rasjonelle" bruksenheter kommisjonen går inn for å støtte.

Mansholt-bruk

I den reviderte utgaven av Mansholtplanen som kommisjonen la fram 12. mai 1970 presiseres det at et bruk for å være berettiget til støtte, må være et såkalt utviklingsbruk. Kravet til et utviklingsbruk er at det skal sysselsette minst to helårsarbeidere som hver seg skal ha en årlig bruttoinntekt på 70—90 000 kroner.

Det er enkelt å regne ut hvor mange det blir plass til i norsk jordbruk om disse krava til Mansholt legges til grunn. I 1970 er bruttoinntekten i jordbruket budsjettert til 2 850 mill. kroner. Hvis bruttoinntekten pr. sysselsatt skal ligge på 70—90 000 kroner, skulle det bli mulig å beholde ca. 20 000 bruk og ca. 40 000 årsverk i jordbruket, mot ca. 160 000 årsverk i dag. Når så landets kuperete beskaffenhet og bruksstrukturen tas med i betraktningen, kan det ble en heller vanskelig oppgave å konstruere Mansholt-bruk i Norge. Dessuten: hvem vil være bonde hvis han må bo alene i 10 mils omkrets?

Fiskeriene og EEC

Odd Handegård

(Universitetet Sosialistisk Folkeparti)

KORT HISTORIKK:

Fellesmarkedet kom relativt langsomt i gang med utarbeidelsen av en felles fiskeripolitikk. Riktignok er det nå flere år siden Kommissjonen la fram et forslag til retningslinjer for en slik politikk, men først i sommer (1970) ble det mer fart i sakene etter at EEC's landbruksministre, — som også fungerer som fiskeriministre — i en resolusjon den 30. juni besluttet at den felles fiskeripolitikk skal gjennomføres fra og med den 1. februar 1971, altså umiddelbart etter at Norge kommer i gang med de innledende forhandlinger om medlemskap i EEC. Dette har ført til at svært mange nå har innsett at Norge ikke vil få noen innflytelse over utformingen av fiskeripolitikken, bortsett fra på rene bagateller, og Sven Stray's knapt hørbare hvisking i Bryssel om særordninger for de norske fiskeriene, prellet fullstendig av på Kommissjonen.

Det fiskeripolitiske innholdet i landbruksministerenes vedtak den 30. juni er ikke nytt. I realitetene har EEC-landene hele tida etter Kommissjonens første utkast til retningslinjer stort sett vært enige om den fiskeripolitikken man burde legge opp til. (Frankrike hadde en tid visse betenkeligheter på vegne av sine kystfiskere som landet ønsket å beskytte, men dette punktet ser nå ut til å være oppgitt.)

Når Fellesmarkedets fiskeripolitikk derfor ikke "har vært endelig fastlagt", så betyr ikke dette at det har vært noen særlig uenighet mellom landene om hva de skulle gjøre, men bare at det endelige vedtaket er blitt noe utsatt på grunn av andre og mer presserende arbeidsoppgaver for byråkratiet i Bryssel.

Jeg finner ingen grunn til i denne artikkelen å gå inn på alle detaljer i den fiskeripolitikken som fra 1. februar 1971 vil bli iverksatt. Det jeg skal gjøre, er å ta opp enkelte hovedpunkter der konsekvensene for Norge vil bli særlig følbare i tilfelle av et norsk medlemskap.

STRUKTURELLE FORSKJELLER MELLOM NORGE OG EEC:

Som kjent er strukturen i de norske fiskeriene meget forskjellig fra strukturen i fellesmarkedets landenes fiskerier. Knappt nok på et eneste punkt finner vi felles trekk. De norske fiskeriene må følgelig gjennomgå en total forvandling om vi velger medlemskap.

Et av de mest karakteristiske kjennetegnene ved de norske fiskeriene er at både fisket og tilvirkning skjer i relativt små enheter. Stort sett er de norske fiskerne sjølsysselsatte. På kontinentet (og også i England) er fiskerne lønnstakere på trålere som eies av de store foredlingsbedriftene.

I Norge er de fleste fiskefartøiene (omlag 30 000) under 30 fot, ca. 5000 fartøyer er i størrelsen 30–60 fot, mens vel 1000 fartøyer er

Norge får ingen innflytelse på EEC's fiskeripolitikk

Ulik struktur i fiskerier næringene i Norge og i EEC

på mer enn 60 fot. Av disse er det flere hundre sildesnurpere. Den norske sjarken driver et ganske lønnsomt kystfiske (uten særlige subsidier), mens trålerne stort sett har drevet ulønnsomt de fleste år, til tross for omfattende statssubsidiering.

I Fellesmarkedet er det relativt lite av kystfiske, de fleste fiskefartøyene er trålere som driver på fjerne farvann, bl.a. utenfor kysten av Nord-Norge og i Barentshavet.

Videre er fisket og tilvirkningen av fisket "vertikalt integrert" i EEC, noe som betyr at det er store konsern som har kontrollen både over industribedriftene på land, over markedsføringen og over trålerflåten.

I Norge er ikke bare fiskerne selvstendige og sjølsysselsatte, de er også norske statsborgere. I EEC, hvor mannskapssituasjonen på trålerne er meget vanskelig p.g.a. det underbetalte slavearbeidet som tilbys, er det mer og mer blitt vanlig å bruke fremmedarbeidere også ombord i fiskeflåten. I Vest-Tyskland regner man med i dag at omlag 40 % av trålergastene er utlendinger, særlig portugisere, spanjoler og tyrkere. Og man antar at behovet for fremmedarbeidere vil stige ytterligere i tida framover.

I Norge er tilvirkningsbedriftene relativt mange og små, spredt langs hele kysten. Bare i Nord-Norge er det ca. 800 bedrifter, hvorav 100 fryserier. I EEC er bedriftene såpass store og konsentrerte i de største byene at f.eks. Findus i sammenlikning ville bli en middels stor bedrift.

Omsetning og prisfastsettelse foregår etter helt forskjellige systemer i Norge og Fellesmarkedet. Som kjent har fiskernes ulike salgsorganisasjoner, hvor Råfisklaget er det viktigste, fått lovbeskyttelse og dermed store rettigheter når det gjelder førstehåndsomsetningen, prisfastsettelsen og de lokale reguleringsbestemmelser. Dette betyr i realiteten at disse salgsorganisasjonene på sett og vis har hatt som oppgave å beskytte produsentene mot økonomiske og politiske overgrep fra mektige og skruppelløse kapitalinteresser.

Som Ottar Brox har uttrykt det: "Det er Råfiskloven som har gjort Nord-Norge beboelig."

På kontinentet foregår omsetning og prisfastsettelse helt anderledes, noe vi kommer tilbake til nedenfor. La oss så først se litt nærmere på de mest fundamentale spørsmålene ved et eventuelt norsk medlemskap i EEC.

FISKERIGRENSA:

I den offentlige debatten etter landbruksministernes møte og Ministerrådets vedtak den 30. juni, har spørsmålet om fiskerigrensa stått i brennpunktet. I Rådets vedtak, artikkel 2, er det bestemt at "forskjellsbehandling" av andre medlemsstaters fiskefartøyer ikke må forekomme. "Medlemsstatene innrømmer alle fiskefartøyer som fører en medlemsstats flagg, og som er registrert på Fellesskapets område, som er oppregnet i punkt § ovenfor."

Dette vedtaket betyr i realiteten at den norske fiskerigrensa ved et eventuelt medlemskap i EEC vil bli avvirket (unntatt for Island og for landene i Øst-Europa, selvfølgelig), og det i en situasjon da de

**Mest små
fartøyer i
Norge**

**Fabrikk-
eide trålere
i EEC-land**

**Norske fiskere
sjølstendig
sysselsatt**

**Kontroll av
prisfast-
settelsen**

norske fiskerne fører en innbitt kamp for å få alle trålere — også de norske — utenfor 12 sjømil, og da fiskeridirektøren for ramme alvor antydte muligheten og ønskeligheten av en 200 miles fiskerigrensel

Hovedregelen i Ministerrådets vedtak er altså at den norske fiskerigrensa vil bli avviklet hvis vi går inn i Fellesmarkedet. Det er imidlertid to forhold som enkelte hevder gjør situasjonen noe lysere sett fra en norsk synsvinkel:

1. For det første henvises det til artikkel 4 i Ministerrådets vedtak der det heter at det i en overgangsperiode på høyst 5 år skal være adgang til å forbeholde enkelte fiskefelter innenfor 3 nautiske mil for den stedlige fiskerbefolkningen. Denne bestemmelsen er imidlertid uten særlig interesse for norske fiskere av to grunner:

— dels fordi de fiskefeltene vi burde ha anledning til å forbeholde oss selv på de viktigste kyststrekningene ligger i området 4-6 sjømil (bl.a. i Finnmark),

— og dels fordi uttrykket "den stedlige fiskerbefolkningen" ikke refererer til norske fiskere generelt, men bare til fiskere som bor i den umiddelbare nærhet av de aktuelle reguleringsområdene.

Eksempel: En fisker i Vardø vil ikke kunne nyte godt av eventuelle reguleringsbestemmelser i en av nabokommunene i Øst-Finnmark. Dessuten er det grunn til å merke seg at det ikke er norske myndigheter som skal stå for reguleringen av fisket innenfor 3 mil i den overgangsperioden det er snakk om, men tvert om Ministerrådet med kvalifisert flertall etter forslag fra Kommisjonen i Bryssel. Dette gjelder også om det på grunn av rovdrift o.l. på enkelte felter eller fiskeslag blir nødvendig med regulering etter overgangsperioden på 5 år.

2. For det andre er det blitt hevdet at kravet om "likebehandling" av medlemsstatenes fartøyer gjelder likebehandling av samme type fartøyer og redskapsgrupper. Dette skulle med andre ord innebære at Norge uten vanskelighet må kunne nekte utenlandske trålere å fiske innafør f.eks. 12 nautiske mil, vel å merke dersom vi samtidig nekter vår egen trålerflåte å fiske i dette området.

Det er faktisk noe uklart i dag om denne fortolkningen holder. Arbeiderpartiet og andre EEC-tilhengere gjør i hvert fall det de kan for å opprettholde en slik illusjon. Men uansett hvordan Fellesmarkedet kommer til å praktisere det uklare spørsmålet om "likebehandling", så bør vi foreløpig begrense oss til å besvare følgende spørsmål: Hva er sannsynligheten for at det norske Storting med det første skal vedta at norske trålere ikke får fiske innenfor 12 mil av grunnlinjen?

Sannsynligheten for at så skal skje, er relativt liten, noe som dels framgår av Evensen-utvalgets innstilling (Innstilling om Trålfiske innenfor fiskerigrensen, 1970), og som dels framgår av de mange tvilsomme uttalelsene fra LO og DNA-hold. Evensenutvalget, med unntak av de to fiskerrepresentantene fra Nord-Norge, går inn for en fiskerigrense som i realiteten betyr at praktisk talt alle norske trålere (dvs. trålerne under 500 br.reg.tonn) får fiske inntil 4 sjømil fra grunnlinjen, I og med at hele Høyre, det meste av Arbeiderpartiet og en god del av representantene for de andre partiene støtter Evensen-utvalgets forslag, er det overveiende sannsynlig at forslaget går

Norges fiskeri-
grenser må
bortfalle i
EEC

Ministerrådet
avgjør evt.
dispensasjon

Trålfiske
inntil 4 mil
fra grunnlinja

igjennom i Stortinget når saken kommer opp i 1971. (Spørsmålet skulle egentlig være behandlet allerede i høst.)

Dette betyr realistisk sett at Norge ved å vedta en 4 mils grense for sine egne trålere, samtidig aksepterer at EEC-trålerne får adgang til de rike fiskefeltene i beltet mellom 4 og 12 mil, dvs. til å høste av selve livsgrunnlaget for den norske kystflåten; den viktigste betingelsen for at bosettingen — i hvert fall i Nord-Norge — skal kunne opprettholdes.

Snakket om at vi seinere skal kunne forhandle oss fram til en 12 mils grense for EEC-trålere blir mot denne bakgrunn i beste fall det reneste tøv, i verste fall et helt hykleri.

RÅFISKLOVEN, FØRSTEHÅNDSOMSETNINGEN, PRISFASTSETTELSEN:

Fiskerigrensespørsmålet er altså av en helt fundamental betydning for de norske fiskerierne. Men et EEC-medlemskap vil også få en lang rekke andre ødeleggende konsekvenser. Som nevnt gir Råfiskloven og endel andre lovbestemmelser de norske fiskerne garantier for at de slipper å bli gjenstand for en hemningsløs utbytting av norske og utenlandske kapitalinteresser. Råfiskloven gir fiskerne en viss kontroll over sine egne produkter, anvendelsen av dem og prisene for dem. Ved et norsk medlemskap i Fellesmarkedet må Råfiskloven antagelig oppheves, og Råfisklaget og de øvrige salgsgorganisasjonene oppløses.

Alternativet til den ordningen vi har i dag, er foreløpig noe uklart, men det fremgår i hvert fall av Markedsutvalgets ulike rapporter at det sannsynligvis blir de store filetkonsernene på kontinentet (og de trållerderiene de har kontroll over) som i realiteten kommer til å overta salgslagenes funksjoner på lengre sikt.

Det er ikke helt enkelt å gi noen kortfattet begrunnelse for hvorvidt det nødvendigvis må gå slik, fordi første-håndsomsetningen — slik den er planlagt i EEC — er uhyre komplisert, og svært forskjellig fra det vi er vant til i Norge.

Hovedpoenget med den førstehåndsomsetningen som EEC nå har etablert, er imidlertid at ansvaret skal fordeles på 3 forskjellige instanser:

For det første blir det etablert et auksjonsystem hvor fiskeprisen fastsettes etter loven om tilbud og etterspørsel. Dersom fiskeprisene på auksjonen faller under et visst nivå, "orienteringsprisen", som skal fastsettes av Ministerrådet, vil det som i retningslinjene for fiskeripolitikken kalles for produsentorganisasjonene få anledning til å bestemme at fangstene skal disponeres til andre anvendelser (dyrefor o.l.) slik at utbudet av fisk på auksjonene blir redusert så mye at prisen igjen kommer opp i nærheten av den av Ministerrådet fastsatte "orienteringsprisen".

Som vi ser har altså de såkalte "produsentorganisasjonene" svært liten innflytelse om vi sammenligner med f.eks. Norges Råfisklag. Førstehåndsprisen på fisk fastsettes i realiteten av "markedet" og av Ministerrådet. Produsentorganisasjonenes eneste mulighet til å øve innflytelse, gjelder spørsmålet om hvor langt under den fastsatte "orienteringsprisen" (fastsatt av Ministerrådet) markedsprisen (fastsatt på auksjonen) skal kunne komme.

**Omsetning
av fisk
i EEC**

Kommer markedsprisen ned på 60% av orienteringsprisen, det lavmål kalles "tilbaketrekkingspris", vil produsentorganisasjonene kunne gripe inn, og de får i tilfelle visse pengemidler til disposisjon av Kommisjonen, for at prisene igjen skal komme opp på et noe høyere nivå.

Men dette er ikke alt; Hvis vi undersøker nærmere hva som egentlig menes med begrepet "produsentorganisasjon" så trer konsekvensene av norsk medlemskap i EEC enda klarere fram. Produsentorganisasjon betyr sammenslutninger av urprodusenter, — men på grunn av at strukturen i norsk fiskerinæring er meget forskjellig fra strukturen i EEC, så betyr begrepet "urprodusent" helt forskjellige ting i Norge og EEC.

I Norge er urprodusentene stort sett sjølsysselsatte fiskere, mens urprodusentene på kontinentet nesten utelukkende er kapitalsterke redere. Og dessuten er rederiene på kontinentet i meget stor grad eid av fiskeindustrien (Unilever-Nestle m.m.), jfr. det som er sagt tidligere om vertikal integrasjon.

Poenget er altså at de norske produsentorganisasjonene, som f.eks. Råfisklaget, for det første må overlate det meste av sin innflytelse over førstehåndsprisen til Ministerrådet og til "markedet" (som domineres av konsernene), og for det andre må det lille som blir igjen av innflytelse deles med de store trålerrederiene på kontinentet og i England — rederier som industrien altså har kontroll over. Konklusjonen blir derfor at de norske salgslagene (produsentorganisasjonene) kommer i en maktesløs situasjon: det er de store multinasjonale stor-konsernene som får kontrollen også over dette leddet av produksjonsprosessen. De norske fiskerne blir igjen prisgitt en slags moderne utgave av det gamle væreiersystemet.

I tillegg til dette mister, som tidligere nevnt, salgsorganisasjonene også sine andre funksjoner, f.eks. når det gjelder fangstregulering innenfor fiskerigrensa, dirigering av fangsten o.l. På denne bakgrunn er det ingen overdrivelse å si at Råfiskloven må oppheves om vi blir med i EEC.

NOEN ANDRE VIKTIGE FORANDRINGER:

I tillegg til at Norge må ofre fiskerigrensa og Råfiskloven, skal det kort nevnes at også andre deler av den norske fiskerilovgivningen må oppgis. EEC's Ministerråd har allerede vedtatt at det norske forbudet mot landing av fisk fra utenlandske trålere må bort, og at bestemmelsene i Loven om eiendomsrett til fiskefartøyer m.m. må revideres, slik at det blir adgang også for fiskeforedlingsbedriftene å anskaffe seg fartøyer. Dette kravet er fundamentalt i Fellesmarkedets fiskeripolitikk som på dette punktet går ut på å få gjennomført en horisontal og vertikal integrasjon i fisket, noe som betyr at målet er å danne store havfiskeselskaper integrert med foredlingsindustrien. Dermed får kapitalinteressene kontroll over alle ledd i produksjonsprosessen. På denne måten blir det lite eller ingenting igjen av de sjølsysselsatte norske fiskernes muligheter og frihet til selv å bestemme utviklingen i sin egen næring. Langsomt, men sikkert vil gigantkonsernene overta produksjon og marked. Den norske fiskerbefolkningen vil tape i "konkurransen" med pengemakten på lengre sikt.

Når det spesielt gjelder etableringsretten for utenlandske konserner på kysten, så gjelder de samme bestemmelsene her som for etablering generelt, og vi kan derfor ikke behandle dette spørsmålet spesielt i denne artikkelen om fiskeriene.

Derimot skal vi ta med noen få synspunkter på hvordan Fellesmarkedets fiskeripolitikk har vært behandlet og oppfattet av viktige institusjoner og presoner i Norge.

NORGES FISKARLAG:

Norges Fiskarlag spilte i 1960-årene en noe tvilsom rolle ved behandlingen av søknaden om norsk medlemskap i EEC. Mens praktisk talt alle lokale fiskarlag rundt om i landet gikk imot norsk medlemskap, støttet Norges Fiskarlag søknaden. Riktignok hadde ledelsen i Fiskarlaget (Landsstyret) svært mange betenkeligheter og motforestillinger -- omtrent de samme som vi har gitt uttrykk for foran -- men likevel var konklusjonen at Norge burde forhandle om medlemskap. På denne måten bidro Fiskarlaget aktivt til å skape usikkerhet og tvil blant en del av medlemmene, og i hvert fall kan vi si at Fiskarlaget ikke støttet de synspunkter lokallagene, spesielt i Nord-Norge, hadde gitt uttrykk for under behandlingen av saken. (Årsakene til denne mangelen på lojalitet og solidaritet med det store flertall blant medlemmene trenger vi ikke gå inn på her, men de har å gjøre med at Norges Fiskarlag ikke bare er en fagorganisasjon for den vanlige fisker, men at organisasjonen blant sine medlemmer har innflytelsesrike grupper av arbeidsgivere, dvs. redere, som aktivt motarbeider fiskernes interesser. Norges Fiskarlag er altså en anakronisme, med en svært lite hensiktsmessig oppbygging.)

Norges Fiskarlags holdning

ARBEIDERPARTIETS ILLUSJONER OG/ ELLER HYKLERI:

Arbeiderpartiets representanter fra Nord-Norge -- bortsett fra et par gledelige unntak -- har i enda større utstrekning klamret seg fast til helt urealistisk utenomsnakk. Arbeiderpartiet har i alle år sett bort fra de langsiktige strukturelle konsekvensene av et norsk medlemskap, slik disse konsekvensene er beskrevet foran, og i stedet konsentrert seg om påstander om at Norge vil oppnå markedsmessige fordeler ved medlemskap i Fellesmarkedet. Nestformannen i Arbeiderpartiets stortingsgruppe, Guttorm Hansen, kjører fortsatt ensidig på slike markedsmessige argumenter.

Til dette er det å si for det første at verken de 5 markedsrapportene eller de 2 stortingsmeldingene som er publisert, gir antydninger av hva slags økonomiske beregninger det er som ligger til grunn for en helhetsvurdering av konsekvensene for de norske fiskeriene. Dersom vi likevel aksepterer at det åpenbart må være en fordel for norske bedrifter å slippe noen prosent toll på en del av den fisken vi selger (i 1965 gikk 26 % av eksporten til EEC, ifjor bare 21 %), så bør vi selvfølgelig straks stille spørsmålet om de kronene vi sparer på toll, oppveier det vi taper på andre områder.

Som det framgår av det foregående -- og det er en realistisk beskrivelse av konsekvensene av norsk medlemskap i EEC -- så er det ingen grunn til å vente at strukturen i den norske fiskerinæring vil kunne opprettholdes om vi går inn i EEC, tvert om:

DNA's holdning

Vi må i tilfellet regne med — når fiskerigrensa, landingsretten, eiendomsretten og prissystemet er "harmonisert" i overensstemmelse med ønskene fra storkonsernene ute i Europa — at det ikke vil være noe særlig igjen av den fiskerinæringen som angivelig — ifølge Arbeiderpartiet — skal kunne profitere på eventuelle toll-lettelser.

Fiskeeksport til EEC

Om noen år vil det ikke lenger være norske fiskere som høster fruktene av at tollsatsene faller bort. Helt andre krefter vil da ha overtatt kontrollen over fiskerinæringen. De som vil ha fordeler av eventuelle framtidige toll-lettelser, vil i første omgang være noen få storkonserner (av Findus-typen), men seinere vil det etter hvert mer og mer bli gigantfirmaene ute i Europa som vil få de økonomiske fordelene av et norsk medlemskap.

Langsiktig vurdering nødvendig

Snakk om markedsmessige fordeler er derfor helt dilettantisk fordi det er basert på en helt statisk vurdering av EEC's fiskeripolitikk. En dynamisk helhetsvurdering av de økonomiske og markedsmessige fordelene for Norge vil gi helt andre konklusjoner enn de Arbeiderpartiet, med Guttorm Hansen i spissen, gir uttrykk for.

EN HALV SEIER FOR NORGE?

Det er også ganske interessant å legge merke til den norske reaksjonene på Ministerrådets beslutninger den 30. juni da retningslinjene ble fastlagt. Statsminister Borten var først ute, og konkluderte rett og slett med at vedtaket "var en kalddusj".

Bent Røiseland var, sin vane tro, noe mer "diplomatisk", idet hans kommentar var at vedtaket "kom svært ulagleg og uheldig".

Ikke det at Røiseland hadde noe imot realitetene i vedtaket, men det var altså dette med tidspunktet. Det ville være for drøyt å prøve å innbille folk at Norge kom til å få stor innflytelse over utformingen av EEC's fiskeripolitikk — slik propagandaopplegget var på forsommern 1970 — samtidig som det var åpenbart for alle at fiskeripolitikken i EEC var fastlagt i alle vesentlige detaljer. Guttorm Hansen, derimot, oppfattet vedtaket i Ministerrådet som "et godt utgangspunkt for norske fiskeridrøftelser med EEC". "Det er ingen grunn til å gi opp på forhånd, "sa han i intervjuet med NTB. Verst var imidlertid Verdens Gang som presterte å kalle vedtakene i Ministerrådet for "en halv seier for Norge". Omtrent like langt fra sannheten var NTB's utsendte medarbeider i Bryssel, som sendte hjem et telegram etter vedtakene, som begynte slik: "Norge får i siste liten en sjanse til å påvirke utformingen av fiskeripolitikken innenfor et utvidet fellesmarkedet etter at EEC's landbruksministre på sitt møte natt til onsdag ble enige om en prinsipputtalelse for det fiskeripolitiske marked."

Disse utdragene viser altså at det er mektige krefter i Norge som har et eneste propagandamessig mål med sine "informasjoner" om det som foregår i EEC, nemlig å forkludre og forvrengte fakta og å gi et vrengebilde av de fiskeripolitiske konsekvensene ved et eventuelt norsk medlemskap i Fellesmarkedet.

Målrørsla og fellesmarknaden

Ola Svein Stugu
(Studentmållaget)

Kvifor skulle målrørsla ha noka interesse av EEC-spørsmålet? Er ikkje målfolk stort sett berre opptekne av bøyingsendingar og målprezantar i NRK?

Diverre har nok målsak alt opp til i dag vore filologi for dei fleste målfolk. Politikk og økonomi vart emne ein overlet til dei som var ekspertar innan desse sektorane og såleis var skikka til å forvalte samfunnsutviklinga. Å få flest mogleg til å nytte nynorsk innanfor eit sentralisert samfunn vart sett som viktigare enn å arbeide for dei menneska som sjølve soknar til bygdesamfunnet og har del i bygdekulturen — og som no sjølve ser sitt livsgrunnlag truga av strukturrasjonalisering og sentralisering.

Det vil føre for langt i ein artikkel som denne å kome inn på årsakene til at ei ny samfunnsmedviten haldning **no er i ferd med å slå igjennom** i målrørsla. Førebels har synsmåttane **ført med seg** ein kraftig motstand imot den form for samfunnsplanlegging som særleg landsdelsplanane er typiske døme på, og til aksjonsarbeid for å få distriktshøgskular lagt til bygdemiljø. Spørsmålet om norsk medlemskap i Fellesmarknaden ser no ut til å vere den politiske saka det er mest naturleg at målfolk tek stilling til frametter. Nedanfor skal eg freiste forklare kvifor.

At norsk medlemskap i EEC vil auke fråflyttinga frå utkantdistrikta synest tvillaust. Utviklinga på kontinentet har gått i retning av enda sterkare konsentrasjonar både av kapital og folk enn tilfelle er her i landet. Dei små lokalsamfunna blir tillagt livets rett berre i den mon det er rasjonelt og lønsamt ut ifrå tradisjonelle økonomiske kriteria å drive ei eller anna næringsverksemd der. Og bedriftsøkonomisk lønsemd er det få lokalsamfunn som innbyr til, både her heime og utanlands. Ei rekkje tilhøve gjer dessutan at norske lokalsamfunn vil kome i ei særleg utsett stode innanfor eit Europa som er samla på EEC sine premisser. Så små og grisgrendte som dei norske bygdene er, vil berre små endringar i det økonomiske grunnlaget for bygdefolket få fatale følgjer. Skulle ein så få ei nedjustering av norske jordbruksprisar etter nivået innan EEC i dag, eller verre — skulle norsk jordbruk omstrukturast etter Mansholtplanen sitt opplegg, og skulle ei rasjonalisering i fiskerinæringa bli pressa igjennom av kapitalsterke fiskeforedlingsbedrifter og trålarreiarar, ville dette uvegerlig føre til at ein stor del av dei som no er sysselsette i primærnæringane vart til overs. Alternative arbeidsplassar kan vanskeleg tenkjast i nokon stor skala i dei fleste norske bygder, og konsekvensane synest uunngåeleg: Folketalet i ei lang rekkje bygder vil etter kvart søkke under det nivået som krevst for å halde oppe

Målsak er
politikk

Fråflyttinga
frå bygde-
samfunna

eit sjølvstendig lokalt miljø. Ser ein dette i samanheng med aukande samanslåing og stordrift også innan sekundærnæringane, vil ein skjøne at den til dels handverksliknande verksemda som no utgjer ein ikkje liten del av industriproduksjonen i norske bygder også vil bli enda meir utsett om vi går inn i Fellesmarknaden enn den er i dag.

For ein målmann må dette vere den avgjerande argumentasjonen når han går imot EEC. Det er her snakk om sjølve det materielle grunnlaget for dei som held oppe den bygdekulturen og den målforma vi seier oss å representere. Den bygdenorske kulturen har ingen eigen verdi den dagen han er plassert i museumsmontrar.

Det er no idag han tel, som levande uttrykksform og livsinnhald for dei som dagleg lever midt oppi han og held ham oppe. Og det er på denne måten ein best kan drive målarbeid i dag — i kamp for dei som sjølve nyttar målet og andre som er i deira stode i samfunnet. EEC og dei krefter og tendensar det representerer inneber ikkje noko fundamentalt nytt i den utviklinga vi har hatt i eit framskride kapitalistisk samfunn, og framtida for norske bygdesamfunn er på ingen måte viss sjølv om vi blir ståande utanfor EEC. Ein medlemskap vil likevel forsterke dei uheldige tendensane vi har sett så sterkt at det einast fornuftige vi nett nok kan gjere er å gå saman med alle andre som er samde om å halde oss utanfor i aktiv politisk arbeid for å hindre medlemskapen.

Men det er og andre grunnar til at vi må gå imot EEC. Den frie kapitalmarknaden og etableringsretten vil føre med seg at vårt land blir definert som ein utkant i Europa og alt sterkare og meir direkte vil bli underlagt dei europeiske metropolane og den internasjonale storkapitalen med dei konsekvensane det vil få for folket i landet. Det formelle demokratiet vårt vil bli stadig meir uthola etter som dette skjer, og til ei formell suverenitetsavståing, som vi blir forplikta til etter Romatraktaten, vil vi også ut i frå økonomiske tilhøve få redusert vår fridom. Dette vil berre vere med å gjere effekten av den formelle avståinga større, og gjere det enda meir vanskeleg for oss nokon gong å kome ut av mønsteret igjen.

Også om vi held vårt land utanfor analysen, finn ein lett gode grunnar til skepsis imot organisasjonen EEC og det den representerar. Både ovanfor dei underpriviligerte i den tredje verda og innan europeisk blokkpolitikk vil EEC vere med på å stø opp om fastlåste strukturar med innebygd undertrykking og urettferd. Og kanhende er ikkje samanhengen mellom dette og det som skjer i norske utkantbygder så fjern og vanskeleg likevel når alt kjem til stykket?

Men dette er ikkje rette plassen å ta opp tråden. Det er EEC-medlemskapen sine konsekvensar for norske bygdesamfunn som er hovudårsaka til at vi som mål menn må finne det naudsynt å arbeide imot norsk tilslutning.

**Det materielle
grunnlaget for
nynorsken**

**EEC, bygde-
samfunn og
målsak**

EEC-samarbeidet og utviklingslandene

Helge Hveem

(Studentvenstrelaget)

1. Innledning.

Å ta for seg forholdet mellom EEC og u-landene er både en enkel og en vanskelig oppgave. Den er enkel forsåvidt som forholdet **ikke** har vært viet særlig stor oppmerksomhet, og fordi det foreliggende materiale derfor er relativt beskjedent. Den er vanskelig fordi forholdet burde vises stor oppmerksomhet og fordi jeg derfor føler at det egentlig burde ligge et grundig arbeid for å bringe fram nytt materiale, bak det jeg her presenterer.

2. Problemstillinga.

Det er ikke nødvendig å skissere u-landsproblemene i sin alminnelighet: fattigdom, sult, sosial nød, utbytting. At de eksisterer, er både kjent og akseptert.

Mindre kjent og kanskje enda mindre akseptert er hvordan og i hvilken grad forhold mellom u-land og i-land virker inn på disse grunnproblemene, på underutviklingen og er med å opprettholde den. En trenger ikke være marxist, maoist, marxist-leninist eller "-ist" i det hele for å akseptere at nøkkelen til underutviklingen og til utvikling ligger utenfor såvel som innenfor de geografiske og politiske områder u-landene rår over.

Videre tar jeg utgangspunkt i u-landenes posisjon, i deres problemer og behov overfor i-landene. Jeg gjør det fordi det også turde være kjent og akseptert at de er de svake i dette forholdet. Det er for eksempel ikke mitt problem hvor mye varer i-land, EEC eller Norge, kan få solgt i u-landene, eller hvor mange fraktavtaler norsk skipsfart kan få hos dem. Jeg er mer opptatt av hvilke problemer, i retning av frykt for å tape noe, disse ting skaper for u-land enn hva det ligger av gevinst for i-land, om vi speilvender bildet.

3. Den globale ramme.

Det nåværende internasjonale system er i grunntrekkene og spesielt når det gjelder dets økonomiske struktur, det system den europeiske imperialismen skapte i løpet av det 19. århundre. Det finnes et par viktige forandringer: for det første, industrilandenes maktposisjon er blitt mye sterkere og mer systematisk befestet, blant annet fordi det **har** skjedd nyrekruttering til makthaverne (USA og Japan);

for det annet, laissez faire-systemet er i noen grad erstattet av planøkonomi, på det nasjonale og i beskjeden grad også på det internasjonale plan.

Metropol/ satelitt

Industrilandenes maktposisjon er forankret i et forhold som treffende er blitt kalt metropol-satelitt-strukturen. Metropolten er den sterke, rike, mektige og den som tjener på dette forholdet, satelitten den svake, fattige og den som taper. Denne strukturen ble gradvis etablert gjennom den industrielle revolusjon i vår del av verden — som altså er metropolten på et internasjonalt, globalt plan — og dens utenrikspolitiske kompanjonger: kolonialismen og imperialismen. Den er blitt forlenget og iallfall i store deler av den tredje verden befestet gjennom ny-kolonialismen og ny-imperialismen.

Inntektsforskjell rike/fattige land

Inntektsforskjellen mellom de tre rike og de hundre fattige land er i dag som 10 til 1, det vil si: de rike er ti ganger rikere enn de fattige, i gjennomsnitt. Men ser en på veksten i inntektene, er den som 30 til 1, selvsagt i de rikes favør. Det vil si: i gjennomsnitt vokser de rike lands inntekt (pr. innbygger) 30 ganger så hurtig som de fattiges. Gapet øker.

Det kan diskuteres i hvor stor grad forholdet mellom de rike og de fattige er skyld i og opprettholder dette gapet, men det kan ikke diskuteres at det gjør det.

I metropol-satelitt-verdenen er det metropolten som styrer utviklingen, i den grad den blir styrt. Metropolten har makt til å bestemme det meste av hvordan forholdet til satelitten skal være, blant annet fordi den har sine innflytelseskanaler bygget inn i satelitten. Metropolten har også store muligheter til å bestemme hva som skal foregå i satelitten — igjen på grunn av innflytelseskanalene.

Verdistrommen u-land/i-land

Land bytter verdier av forskjellig slag: varer, kapital, kunnskap, osv. I forholdet mellom i-land og u-land er det i dag slik at råvarer, svært mye av profitten av produksjonen, svært mye kunnskap og en god del oppsamlet kapital går fra u- til i-land. Den andre veien går det ferdigvareprodukter, og politiske og økonomiske beslutninger. Det går også en god del overføringer i form av kapital og kunnskap denne veien. Spørsmålet er imidlertid om de egentlig er så mye større enn dem som går ut av u-landene. Spørsmålet er også ofte om de ikke i stor grad stanser opp i de deler av u-landssamfunnet som i-landet mer eller mindre har kontrollen over.

Arbeidsdelings- prinsippet, en metropol- tenkemåte

Dette bytteforholdet er skjevt, vi har ikke med likestilte partnere å gjøre. Noen taler om at vi har en "naturlig arbeidsdeling" i verden: u-landene leverer oss råvarer og mat, vi leverer dem ferdigvarer. Arbeidsdelingsprinsippet er et typisk utslag av metropoltenes, i-landenes, tenkemåte. Tar en dagens situasjon innenfor verdenshandelen og de trekk en ser i utviklingen, i betraktning, finnes det intet godt argument for prinsippet — dersom en altså vi utvikle for u-landene.

Veksten i verdenshandelen har vært stor, gjennomsnittlig 7,5% i årene etter siste verdenskrig. Men den har ikke vært like stor for alle. I-landene har i realiteten tatt det meste av utbyttet av den. Handelen mellom dem, som i langt større grad har foregått gjennom et bytteforhold mellom likestilte, har vært spesielt stor. Det begynner nå etterhvert også å gjelde handelen mellom de vestlige og de østlige i-land. I-landenes eksport til u-landene har også vært stor. Minst

Verdenshandelen

vekst har det vært i u-landenes eksport til i-landene. U-landene har med andre ord tjent minst på handelen, mange ikke noe i det hele: mens ferdigvareprisene har steget jevnt og pent, har råvareprisene flydd opp og ned og over et lengre tidsrom i mange tilfeller stått stille eller gått ned; mens tollene på mange ferdigvarer ble senket med Kennedy-runden i GATT, ble det gjort lite med tollene på råvarer.

Det har vært enkelte forsøk på å rette på disse forholdene på en måte som er fordelaktig for u-landene, men man er ikke kommet særlig langt med dem. Og det skyldes ikke bare ond vilje hos i-landene: at de ikke har prioritert utvikling av u-landene høyt nok. Det skyldes i vel så stor grad de økonomiske teoriene de har holdt seg til og ennå holder seg til, ikke passer på dagens verden. De setter fortsatt frihandelssystemet fremst, tiltross for at systemet nå så lenge og så systematisk har vært gjennomhullet av i-land, først og fremst USA og Japan.

Foreldete frihandelsteorier

4. EEC-samarbeidet og u-landene.

Hvordan er forholdet mellom EEC-landene og u-landene å sammenlikne med det utpregede metropol-satelitt-forholdet mellom USA og en rekke latinamerikanske land? Er EEC's u-landspolitikk "verre" eller "bedre" enn det generelle bildet av forholdet mellom i-land og u-land, som jeg bare har kunnet gi et ufullstendig riss av?

En afrikansk politiker fra et av de land som nå er assosiert med EEC sa en gang: "Når Europa er delt, får Afrika svi. Når Europa er samlet, får Afrika også svi". Han mente med andre ord at det europeiske fellesskapet som har avløst de tidligere europeiske feidene om kolonier og de påfølgende verdenskrigene, ikke har bedret afrikanernes stilling vis a vis europeerne.

Når vi skal se nærmere på forbindelsene mellom u-land og EEC, er det ikke bare nødvendig å skille mellom de land som er assosiert eller har en annen tilknytning til Fellesskapet på den ene side, og de som ikke har det. Det er viktig å skille mellom formaliteter og realiteter i disse forbindelsene. Og: det er viktig å ta for seg forbindelsene mellom u-land og EEC slik de var før EEC ble dannet. Kronologisk er det riktig å ta det siste punktet først.

Det store flertall av de u-land som nå er tilknyttet EEC, er tidligere kolonier under Frankrike, Belgia og Italia, de fleste under Frankrike. Den franske kolonipolitikken var preget av både relativt sterk sentralisering og integrasjon av koloniene i den franske økonomien. Samtidig gikk denne politikken ut på en bevisst innlemmelse, assimileringspolitikk, av den afrikanske eliten i fransk tenkning og synsmåter. Sentralisering og den politiske og økonomiske integrasjonen i et fransk samvelde ble derfor stort sett akseptert. Bare ett land, Guinea, sa nei til en slik samveldefilosofi etterat de franske koloniene i slutten av 50-årene ble selvstendige stater.

Forholdene mellom disse statene og Frankrike har ikke endret seg vesentlig i løpet av 60-årene og ser ikke ut til å ville gjøre det. En kan derfor i dette tilfelle snakke om et reelt metropol/satelitt-forhold som i styrke riktignok kan variere noe fra land til land.

**Assosierte u-land
tidligere kolonier
under EEC-land**

**Arbeidsdelings-
prinsippet**

Franske eksperter er tallrike i administrasjonen i disse landene. Næringslivet kontrolleres i stor grad av franskmenn gjennom banker, konserner og gjennom felles valutapolitikk.

Assosieringsavtalen med EEC, som først ble sluttet i 1963, men som hadde en forløper gjennom Roma-traktaten fra 1958 søker å fordele samkvemet med de assosierte på de andre EEC-medlemmene og det er en viss utvikling i den retning. Det er imidlertid ingen utvikling i retning av økonomisk frigjøring fra i-land, da spesielt EEC-økonomiene, i disse land. Den såkalte Yaoude-avtalen mellom 18 afrikanske land og EEC er et uttrykk for at de — kanskje med unntak av Somalia og Congo-Brazzaville — satser på at i-landsforbindelsene og det sterke innslaget av i-landskontroll over næringslivet deres, skal skaffe dem sosio-økonomisk utvikling.

Yaoude-landa

La oss se litt på formalitetene ved Yaoude-avtalen, som ble fornyet og noe forandret i fjor. Den tar for seg fire slags forbindelser: handel, finansiell og teknisk assistanse, private investeringer og fellesinstitusjoner. Avtalen forutsetter når det gjelder handel et preferanseområde for de assosierte i EEC, men omvendt også relativt fri adgang for EEC-landenes produkter i de assosierte land. Avtalen innebærer ikke et frihandelsområde: det er pålagt de assosierte kvantitative restriksjoner på en del viktige varer, samtidig som EEC-landene har opprettholdt toll på import fra de assosierte av en del jordbruksvarer som de selv produserer, med andre ord en beskyttelsestoll. Men en kan si at Yaoude-avtalen er 18 ulike tilnærmede frihandelsområder, der det er en viss harmonisering med EEC og hvert enkelt assosiert land, men ikke mellom de 18. Dette elementet i avtalen er et godt uttrykk for den begunstigede stilling EEC-metropolen — også formelt har.

EEC er begunstiget

Fra de assosiertes synspunkt er det viktigste innslaget i handelsbestemmelsene preferansesystemet, det vil si at EEC gir dem tollfordeler vis a vis tredjeland. Disse bestemmelsene har imidlertid fått mindre verdi etterhvert, av flere grunner. En av grunnene er at det innenfor EEC har vært et visst press i retning av å avskaffe preferansesystemet og gi alle u-land lik behandling, slik de to UNCTAD-konferansene går inn for. Dette presset er et resultat av et indre oppgjør i EEC, der Vest-Tyskland og Nederland, tildels også Italia som har sin handel mer spredt på ikke-assosierte u-land vil ha mindre fordeler av det. Foreløpig er det endt med et kompromiss innen EEC og mellom EEC og de assosierte som senker verdien av preferansene noe ved fornyelsen av avtalen i fjor.

La oss fortsette med realitetene. De 18's eksport på EEC-markedet har hatt en relativ stagnasjon i assosieringsstida. På ti år steg den med 5 prosent i året, mens eksporten fra andre u-land, som ikke er assosiert, til sammenlikning steg 8 prosent pr. år, i gjennomsnitt. Grunnen til dette er at de 18 ikke har hatt noe særlig utbytte av preferansesystemet som inntil i fjor skulle ha gitt dem klare fordeler, at verdensmarkedsprisene på de råvarene de 18 eksporterer har hatt en ugunstig utvikling, og at foredlede produkter har glimret med sitt fravær i de 18's eksport. Det er selvsagt også en grunn at handelen mellom de 18 og EEC fra før var så høy at det er lite å ekspandere på, så lenge strukturen i handelen forblir uendret.

Handelsutviklingen
EEC/Yaoundelanda

Den andre veien, fra EEC til de 18, har veksten i handelen heller ikke vært stor når en sammenlikner med EEC's store framgang på andre u-landsmarkeder, men det kommer bl.a. av at EEC-eksporten på de 18 fra før var stor og at markedet, som teller 70 millioner mennesker med unntak av Kongo-Kinshasa, neppe fortøner seg som spesielt lokkende for et ekspansivt EEC. Imidlertid har handelsbalansen fortsatt å stå sterkt i EEC's favør, noe som ikke minsker De 18's avhengighet av EEC.

Bortsett fra Kongo-K. og et par andre land (Elfenbenskysten og Senegal), finnes det knapt industri i De 18. Bare en kvart million mennesker er sysselsatt i industri i disse landene, en svært lav prosent. Og den finansielle støtten fra EEC har ikke bidratt mye til å endre på forholdet: bare 12% — for få år siden var prosenten langt lavere — av denne støtte er gått til industriutbygging, til tross for at de assosierte stater har krevd mer støtte til dette formålet. En kan vanskelig unnlate å sette dette i samband med de rike lands arbeidsdelingsprinsipp for verdensamfunnet.

EEC's finansielle og tekniske assistanse til De 18 er nå kommet opp i 1 milliard dollar for perioden 1970-75. Fra mottakernes synspunkt er denne støtten nå kanskje det viktigste ved assosieringen, ettersom preferansesystemet har skuffet. Men spesielt betydningsfull er den ikke. Den utgjør for det første bare en liten del av EEC-landenes totale u-hjelp til De 18 (ca. 5%); den bilaterale hjelpen utgjør det alt vesentlige. Og totalt er hjelpen nå synkende, som for verden som helhet, eller iallfall stagnert. Handelsaspektet er egentlig det viktigste ved assosieringsavtalen. Dersom EEC hadde ført en handelspolitikk som var mer vennlig stemt overfor De 18, kunne disse ha tjent mye mer på handel enn de tar inn på "u-hjelp". Og de får idag i gjennomsnitt mer i "u-hjelp" enn de fleste andre u-land: over 8 dollar pr. innbygger i året.

**EEC-«hjelp» til
Yaounde-land**

Men spørsmålet er så hvor mye landene egentlig tar inn — med andre ord hvor mye som blir igjen i dem, på den afrikanske befolkningen. Dette knytter an til det tredje hovedpunkt i avtalen mellom EEC og De 18: private investeringer, det vil si fra EEC, i disse landene. Generelt kan en si at de gis temmelig frie vilkår og god beskyttelse. De har derfor ikke store vanskeligheter med å sikre den europeiske kontrollen med økonomien. Også når det gjelder u-hjelpen må en spørre hvor mye som blir igjen: fransk u-hjelps-politikk er kjent for å stille vilkår, mens den vest-tyske skal være mer liberal slik. Det er et faktum at en stor del av de pengene De 18 får i u-hjelp går til å betale teknisk assistanse europeere yter og prosjekter europeiske firma utfører.

Et nytt innslag i avtalen fra i fjor er at EEC har opprettet et spesielt fond til støtte for eksportvarer fra De 18 som blir utsatt for spesielt sterke prisfall på verdensmarkedet. Men det er igjen EEC som bestemmer når dette krisefondet skal brukes. Og det er nokså ironisk at det også omfatter tørke, oversvømmelser o.l.: prisfall er med andre ord satt i bås med naturkatastrofene.

Som jeg har vist, er det reelt EEC-siden av denne assosieringen som gjennom både gammel- og ny-kolonialistiske innflytelseskana-ler har makten. Forholdet er noe mer balansert i de formelle institusjonene som er satt opp, men også her har EEC helt klart overtaket.

Utviklingsfondet

Ikke minst ser en det innenfor utviklingsfondet (FED) der Brüssel avgjør summer og prosjekter. Og en ser det når det gjelder De 18's muligheter til å drive en selvstendig industri- og lokaliseringsspolitikk. Beslutninger de tenker å gjøre her må forelegges kommisjonen, noe som f.eks. gjør at vedkommende u-land ikke kan handle raskt i en krisesituasjon.

Det som skjer i De 18 er ikke utvikling, men en slags vekst som er uthulet innenfra og utenfra. Assosieringen bidrar lite til å endre den etablerte struktur innenfor de afrikanske land og mellom dem og Europa. Den bidrar heller til å forsterke den. Et lukket preferanseområde fryser fast den økonomiske strukturen og garanterer egentlig at arbeidsdelingen fortsetter. EEC's politikk her er helt åpenbar og kynisk: jo mer en vare er foredlet, jo høyere toll er det på den.

Tollpolitikken

Men også overfor De 18's jordbruksprodukter tar EEC bare egne hensyn. De varer de trenger og ikke kan skaffe selv, får slippe igjennom tollfritt. De u-landsvarer som derimot også produseres i EEC og derfor konkurrerer med EEC-jordbruket, blir pålagt toll. Det er beskyttelse for enhver pris.

Slik deres bakgrunn er, er De 18 — med de unntak jeg har nevnt — prisgitt EEC og dets enkelte medlemsland. Det vet begge parter og det er vel derfor misnøyde afrikanske politikere og assosieringsmotstandere i EEC, særlig i Vest-Tyskland, aksepterer at systemet fortsetter. Man bruker enkelte ganger her hjemme argumentet om at EEC må være "åpent overfor omverdenen". Når det gjelder u-landene, er det helt klart at det finnes en åpenhet som går ut på å åpne seg for å kontrollere og å ta, ikke først og fremst gi.

5. EEC og andre: en sammenlikning.

Rent generelt må en si at EEC er mindre proteksjonistisk enn USA og Japan, proteksjonistene par excellence. Det kan på den andre siden være et stort spørsmål om det betyr så mye om en eventuelt er litt "bedre" enn disse dominerende økonomiske gigantene; proteksjonismen er likevel klar nok i EEC.

På et punkt ser imidlertid EEC ut til å være fremst. I alminnelighet beskytter i-land i dag produksjon og eksport i næringer der de står relativt ufordelaktig, ikke minst i forhold til u-landene. Et av de beste eksemplene er sukker.

Kennedyrunden

Det er på det rene at Kennedy-runden, som anses som en stor suksess blant i-land, førte til en relativ forverring av u-landenes handelspolitiske stilling. Dette skjedde fordi tollene på deres viktigste varer ble senket mindre enn tollene på i-landene. U-landene sitter stadig nederst ved bordet, eller ute på gangen, når verdenssamfunnet organiserer felles tiltak. EEC hadde gjennom noe som ambisiøst er blitt kalt Mansholt-planen, visse ideer om å organisere verdensmarkedet for råvarer og matvarer, men det ble ikke tid eller lyst nok til å drøfte dem i Kennedy-runden.

Et annet viktig punkt der EEC ikke er noe eksempel til etterfølgelse er den måte de har tatt for seg u-land i grupper eller enkeltvis og tilbudt assosiering. Denne oppsplittingsstrategien har vært nokså påfallende og har ført til anklager fra en del u-lands side om at EEC ønsker å følge splitt-og hersk-taktikken overfor dem og samtidig underminere u-landenes forsøk på å samarbeide seg imellom. Formelt hindrer ikke de avtalene som er inngått de assosierte i å inngå til eksempel tollunioner seg imellom eller endog med tredjeland. Reelt har fransk politikk — som EEC selvsagt ikke som sådan er fullt og helt ansvarlig for, det har vi jo eksempler på — vært et vesentlig hinder for til eksempel et reelt vest-afrikansk samarbeid.

Splitt og hersk

En barriere mot u-landene som antakelig er viktig på lengre sikt, er restriksjonene mot u-landenes eksport av halv-fabrikata og ferdigvarer. EECs politikk her er kynisk og kortsiktig. Bare 10% økning av u-landenes eksportpriser, gjennom subsidier, spesielle kvoter etc, ville gi dem ekstra inntekter som i dag ville tilsvare 2/3 av det de mottar i finansiell og teknisk assistanse.

Barriere mot u-land

EEC svarer i dag for 1/4 av verdens eksport av varer. Det er mer enn USA, Sovjet, Kina og Japan tilsammen står for. Og det er betydelig mer enn 100 u-land står for. EECs handelspolitikk blir derfor spesielt viktig.

Karl Nandrup Dahl ga (i en kronikk i Dagbladet i 1967) følgende karakteristik av EEC:

EEC framstår som historiens mest effektive instrument for konsentrasjon av økonomisk og politisk makt i Europa. Dersom dette monopol-foretakende hadde tatt sikte på å bidra til å løse verdens sulteproblemer og samarbeide på like fot med u-landene på alle kontinenter, ville verden ha stått foran en ny æra for menneskelig samhold og samarbeid. EEC-monopolet har som påvist et stikk motsatt siktepunkt: Konsentrasjon av penger og makt i Europa med enkelte utløpere til håndplukkede land konsentrert i Afrika.

Det vil framgå av det jeg har sagt at jeg stort sett er enig i en slik konklusjon.

Men Nandrup Dahl presenterer i neste øyeblikk en ny konklusjon: "... at Norge bør søke fullt medlemskap for innenfor å kunne motarbeide EEC's katastrofepregede u-hjelpspolitik".

6. Norge og EEC's u-landspolitikk.

Vi hører ofte argumentet om at vi må gå med i EEC for å bedre de negative utvekstene ved Fellesskapet. Det forutsetter da minst to ting: at vi er så mye bedre selv når det gjelder de spørsmål det er tale om, og at vi vil få innflytelse nok til å få reformene igjennom. Det er grunn til å betvile begge deler.

Det er innlysende at vår mangel på kolonibakgrunn, vår relativt globalistiske bistandspolitikk (der mye av vår støtte går gjennom FN) og vår relative liberalisme når det gjelder tollfrihet på u-landsprodukter, pluss de relativt beskjedne innslag av etablerte investerings-

interesser i u-land for såvidt setter oss i en gunstig posisjon, som vi kan si vi deler med Danmark og i litt mindre grad med Sverige (som har mye investeringer). På den annen side: vår politikk går jo nå på mange måter i retning av den politikk EEC fører. Borregaard-etableringen i Brasil har sikkert fått anerkjennende nikk fra storinvestorene i EEC.

Vi hadde på skandinavisk basis visse forslag i preferansespørsmålet innenfor GATT som ser positiv ut. Men jeg har for min del — om en ser på UNCTAD, på vår skipsfartspolitik — vanskelig for å se at vi har lansert en politikk som er særlig forskjellig fra den de store i-landene fører.

Jeg er derfor sterkt skeptisk overfor argumentet om at vi bør gå med i EEC for å reformere u-landspolitikken. EEC's u-landspolitik er for meg et argument mot å gå med.

7. Alternativet.

Men hva er så alternativet? Verden er jo som den er, sier realistene: EEC kan vanskelig bli bedre om vi står utenfor.

Jeg vil ikke avvise argumentet, men heller ikke uten videre akseptere det. EEC eller ikke EEC er jo ikke et spørsmål om full innflytelse eller fullt isolat. Det er nok av kontaktpunkter land og grupperinger imellom. I FN, GATT, OECD osv. kan vi om vi vil, ha en innflytelse som, om den ikke er stor, neppe vil være særlig mindre enn den vi kan vente å få i Brüssel.

Ifra et u-landssynspunkt, er det viktigere og riktigere å reformere strukturen i verdensøkonomien på et globalt grunnlag enn å søke de høyst tvilsomme fordeler ved å knytte seg til EEC-familien. En kan kalle UNCTAD for en prateklubb; en kommer ikke forbi at om i-landene ville akseptere og praktisere de reformforslag u-landene gikk inn for og som har en rekke reformvennlige vestlige økonomers støtte, ville den bli noe helt annet enn det.

Om vi identifiserte oss mer med u-landene eller med de små land, som vi selv er ett av, og mindre med de store som alltid har hatt en tendens til å vinne fordeler på de smås bekostning, ville vi ta et skritt i riktig retning. En slik identifisering ville selvsagt koste oss noe, politisk, økonomisk og med nødvendighet alliansepolitisk — men også det ville være riktig.

Et virkelig globalt og ikke et såkalt EEC-globalistisk program for reform av verdenssamfunnet, vil måtte innebære på den politiske siden en styrking av samholdet mellom små land og innenfor dette, mellom u-land. Det ville også måtte innebære en frigjøring av folk og land som idag er kontrollert og tildels utbyttet utenfra.

Men en slik frigjøring krever i virkeligheten først og fremst reformer på den økonomiske siden fordi det er det økonomiske grunnlaget for frihet og selvstendighet som ofte svikter. U-landene må få beholde, eller få en langt større andel av den strømmen av verdier som foregår innenfor verdensøkonomien.

Det finnes i dag reformprogrammer som peker i en slik retning; det kanskje viktigste av dem er Pearson-kommisjonens rapport. Selv om den i dag, om den ble gjennomført, ville gi betydelige fordeler for u-landene, går den ikke langt nok og radikalt nok til verks,

Stikkord-register

ARBEIDSMARKED

Fremmedarbeidernes kår 18, 28
Fritt arbeidsmarked 27
Prosent fagorganiserte i EEC 28
Arbeidstakers fordel av EEC 28
Biyrke 38, 42
Arbeidskraft 24, 27
Mobilitet 27, 41
Sysselsetting 40
Arbeidsdelingsprinsippet 54

ASSOSIERING

EEC-medlemsskap og norsk suverenitet 13
Assosierte land 55
Yaounde-land 56
EEC/u-land 53
Handelsutviklingen EEC/Yaounde-land 56
Utviklingsfondet 58

BOSETTING

Boutgifter 29
Bosettingspolitikk 30, 39, 42
Råfisklovens betydning for norsk bosetting 45
Fraflytting fra bygdene 42, 51
Nynorskens materielle grunnlag 52
Metropol/satellitt 54
Miljøkontroll 5, 6, 39

BRYSELDEMOKRATI/BYRÅKRATI

Ekspertvelde 8, 12
Ikke-folkevalgte organ 9, 12
Rådet (Ministerrådet) 9
Luxembourg-forliket 10
Kvalifisert flertall 10
Norges stemmevekt i Rådet 10, 11, 19
Kommisjonen 9, 11
Europa-parlamentet 12
Domstolen 13
Norsk suverenitetsavståing 10, 13, 17, 30
Politisk union 14, 16
EEC-makt og velgerne 14, 15
EEC's lover og norske lover 13

EFTA

EFTA og EEC— likheter og forskjeller 6, 20
Norsk eksport til EFTA og EEC 32

EKSPORT

- Tollunionen og eksportnæringene 24, 33
- Norsk eksport, noen tall 32, 34
- Norsk fiskeriekseport til EEC 50
- Norsk eksport, hvilke produkter 35
- Tollsatsene 33
- Norsk eksport viktig for industrien i EEC 34
- Eksportutsiktene 35

FAGBEVEGELSE (Se "Lønns- og prispolitikk" og "Arbeidsmarked") 28
LO-ledelsen 17, 18

FORSVARSPOLITIKK

- "Fred"-argumentet 4
- "Buffersone"-argumentet 4
- EEC's realiteter og framtidsperspektiver 16, 37

FISKERIPOLITIKK

- Norsk innflytelse på utforminga av EEC's fiskeripolitikk 44
- Strukturforskjeller i Norges og EEC's fiskerier 44
- Norsk fiskerigrense 45, 46
- Trålergrenas 46
- Råfiskloven og EEC 47
- Omsetningssystemet i EEC 47, 48
- Ministerrådet og dispensasjoner for Norges fiskerigrense 46
- Fiskeeksport til EEC 50
- Norge's Fiskerilag 49
- Helhetsvurdering av norsk fiskerinæring i EEC 50

KAPITAL

- Vekst av brutto-nasjonalprodukt 6
- "Økonomi"-argumentet 6
- Barre-planen 10, 11
- Werner-planen 10, 11, 17
- Konvergensteorien 18
- EEC og storkapitalens behov 16
- Kapitalkonsentrasjon 21
- Imperialismen 17
- Amerikansk kapitalinvasjon i EEC 22
- Kapitalinvasjon av Norge 22
- Konsesjonslovene 23, 24
- Fri kapitalbevegelser 24
- Fri etableringsrett og dens konsekvenser 24
- Storkonserner 22, 26
- Frikonkurranses 33
- Verdistrømmen u-land – i-land 54

KULTURPOLITIKK

- Målsak og politikk 51
- Europa-tanken 18

LANDBRUKSPOLITIKK (se også "Mansholt-planen")

Produksjonsmålsetting 38

Husdyrproduksjon 39

Kornproduksjon 39

Produktivitet 40

Matvareoverskudd 41

Landbruksfondet 41

Markedsregulering 41

Stordrift 41

Subsidier 42

Inntektsreduksjon 38, 42

Treforedling 42

LØNNS- OG PRISPOLITIKK

Lønnskamp 27

Fremmedarbeidere 18, 28

Harmonisering av skatter, renter og avgifter 17, 28, 29

Renter og boutgifter i EEC 29

Forbruksutgifter 29

Inntektsmålsetting 38

Lavtlønnsgrupper 18, 38

Levestandard 40

Førtidspensjonering 40

Overpriser 26

Prispress 41

MANSHOLT-PLANEN 40

Mansholt-bruk 43

MÅLSAK OG EEC

Fraflytting fra bygdesamfunn 51

Nynorskens materielle grunnlag 52

SKATTEPOLITIKK

Internasjonale storkonserner og norsk skattelegging 26

Skattesatser og skatteregler 29

Forbrukerne og lavtlønnsgruppene 29

TOLLPOLITIKK

EFTA og EEC – forskjeller og ulikheter, 6, 20

Tollunionen 20, 32

Ekspornæringene 6, 24

Heimeindustrien 24

Tollsatser 33

Frihandelsteorier 55

Kennedy-runden 58

EEC OG UTVIKLINGSLAND

Befolkningsekspløsjonen 43

Proteinmangel 43

U-hjelp 43, 57, 58

Norsk u-landspolitikk innfor EEC 59

Metropol/satellitt 54
Inntektsforskjeller rike/fattige land 54
Verdistrømmen u-land — i-land 54
Arbeidsdelingsprinsippet 54
Verdenshandelen 54
Frihandelsteorier 55
Assosierte u-land 55
Yaounde-land 56
Tollpolitikk overfor u-land 56
Kennedy-runden 58
Alternativ til EECs u-landspolitikk 60

UTENRIKSPOLITIKK

"Freds"-argumentet 4
"Buffersone"-argumentet 4
"Innflytelses"-argumentet 5
Luxembourg-forliket 10
Norsk suverenitet og EEC-medlemsskap 13
Nøytralitet 16
Likeberettiget samarbeid 18, 19

Ta del i Folkebevegelsens lokale arbeid

Folkebevegelsen tar sikte på å opprette tverrpolitiske utvalg i hver eneste kommune i landet. Med dette menes at utvalgene politisk i det store og hele skal ta sikte på å avspeile folkeopinionen hva partifordeling angår. Utvalgene skal videre ta sikte på å dekke flest mulig yrkesgrupper fra alle lag av folket.

Folkebevegelsen oppfordrer alle motstandere av EEC til å ta del i arbeidet for å styrke de 200 lokalutvalgene som eksisterer og for å få opprettet utvalg i de kommuner hvor slike ikke finnes. Ta kontakt med Folkebevegelsen sentralt eller fylkesorganisasjonen.

Adressene til fylkesutvalgene er:

Oslo: Boks 515, Sentrum, Oslo 1 (Pilestredet 8)

Akershus: Kristian Døhlle, 1487 Tøyenhaugen

Hedmark: Erik Skjeseth, 2380 Brumunddal

Oppland: Postboks 179, 2601 Lillehammer

Østfold: Hans Granum, 1580 Rygge

Buskerud: Osmund Riis Strøm, Vaker, 3460 Norderhov

Telemark: Jon Bjørnebekk, 3730 Ulefoss

Vestfold: Inger Dag Steen, Osterøya, 3200 Sandefjord

Aust-Agder: Harald Moen, Stensåsveien 47, 4800 Arendal

Vest-Agder: Postboks 75, 4620 Vågsbygd

Rogaland: Postboks 2035, 4001 Stavanger

Bergen/Hordaland: Boks 1086, 5001 Bergen

Sogn og Fjordane: Magne Fagerheim, 6810 Dale i Sunnfjord

Sunnmøre: Ivar Grøvik, Kaffistova, 600 Ålesund

Romsdal: Ingvald Harvold, Lundsengvegen 1, 6400 Molde

Nordmøre: Hans Olsen, Stenbergveien 18, 6500 Kr.sund

Sør-Trøndelag: Postboks 916, 7001 Trondheim

Nord-Trøndelag: Modolf Sjøgard, Nord-Trøndelag Landbruksselskap, Kongensgt. 34, 7700 Steinkjer

Nordland: Ole J. Altermark, Nedre Gruben, 8600 Mo i Rana

Troms: Harald Reppesgaard, 9010 Asgård Sykehus

Finnmark: Andreas Aslaksen, Fiskarfagskolen, 9750 Honningsvåg

---

Arne Haugestad

**ABC OM
EEC**

**Grunnboka ABC om EEC
kan kjøpes i alle bok-
handeler og i kioskene,
eller direkte gjennom
Folkebevegelsen, Boks
8308 Hammersborg,
Oslo 1**

Ved postbestilling:

Send kr. 10,— + porto kr. 0,60
tif Postgirokonto 20 90 63
